ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

Τεύχος 44, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1999

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ

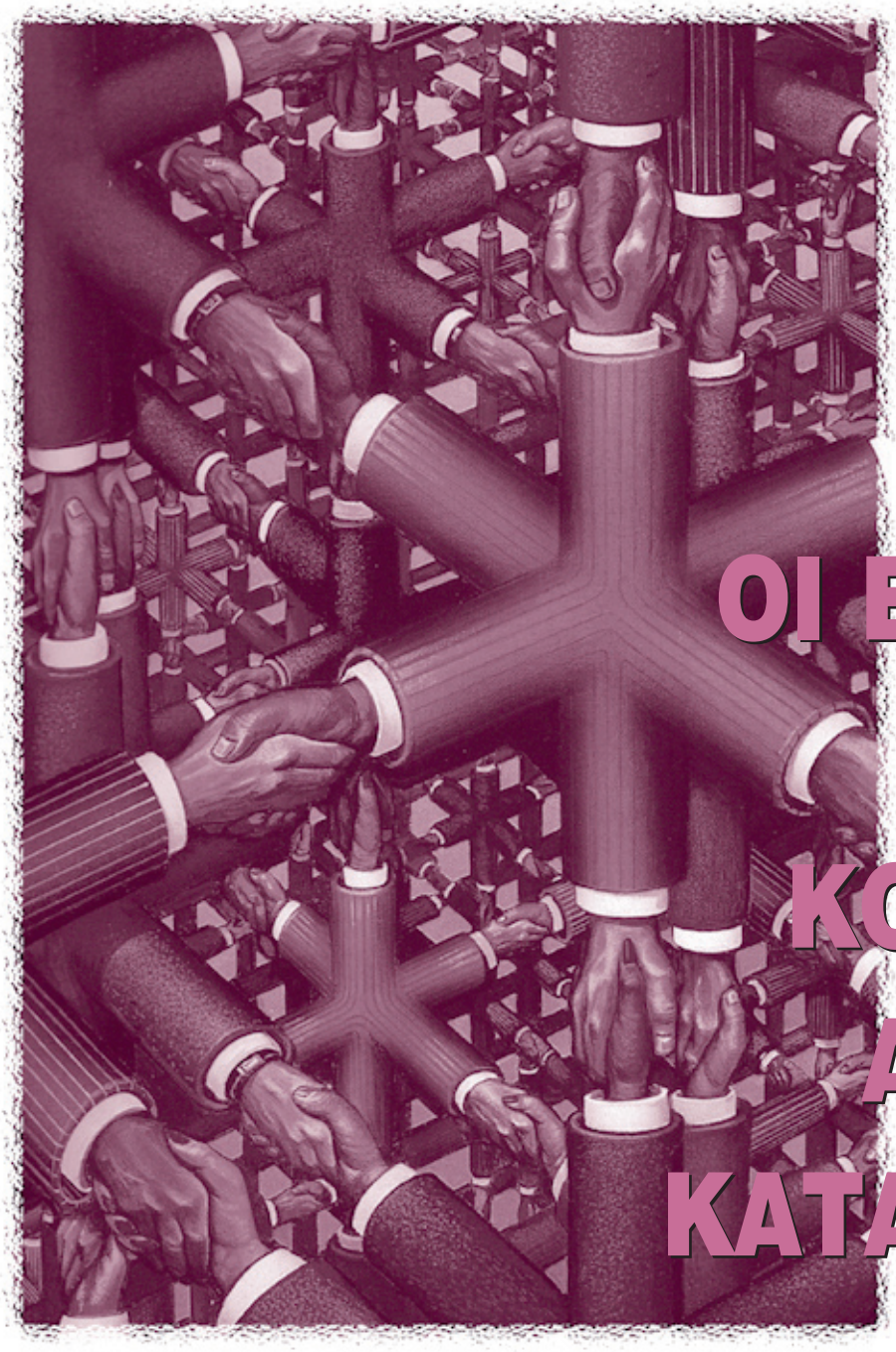

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 1998

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ • ΕΥΡΩ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ • ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ • ΤΟ ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΙΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ • ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ

Τεύχος 44, Φεβρουάριος 1999

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Σημαντικές παρεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν από τους κοινωνικούς φορείς στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης το έτος 1998.

Ιδιαίτερα στο πλαίσιο του διαλόγου για το mini - ασφαλιστικό νομοσχέδιο (Ν. 2676/99) τα συνδικάτα κατέθεσαν συγκεκριμένες και αναλυτικές προτάσεις για «την οργανωτική και λειτουργική αναδιάρθρωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης».

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σ' αυτό το τεύχος παρουσιάζει την αξιολόγηση του Ν. 2676/99 αλλά και των άλλων κοινωνικο-ασφαλιστικών διατάξεων που ψηφίσθηκαν κατά την διάρκεια του έτους 1998.

Επίσης περιλαμβάνει άρθρα σχετικά με το Ευρώ και τις προοπτικές απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, το βιοτικό επίπεδο και το όριο φτώχειας στην Αλβανία καθώς και την ετήσια έκθεση για την Ελλάδα του Παρατηρητηρίου εργασιακών σχέσεων.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΊΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΌ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΎΤΟΥ ΕΡΓΑΣΊΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

ΕΚΔΌΤΗΣ: Νίκος Μπάκουλης • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΉ ΕΠΙΤΡΟΠΉ:** ΤΟ Δ.Σ.ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Νίκος Μπάκουλης, *Αναπληρωτής Πρόεδρος:* Θεόδ. Χρονόπουλος, *Αντιπρόεδρος:* Π. Βούτος, Στ. Λαιμός, Γ. Ποντικός *Διευθύνων Σύμβουλος* Φ. Φατούρος, *Γρ. Οικονομικού:* Κ. Πουπάκης, *Μέλη:* Α. Βλάχος, Ν. Ζωντός, Χ. Καλύβας, Σ. Μαντζουράνης, Α. Μητρόπουλος, Γ. Ντάσης, Δ. Παρλαβάντζας, Γ. Χριστοδούλου, •**ΓΡΑΦΕΊΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 3304469-74, Fax: 3304452• **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** www.inegsee.gr.• **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΊΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΉ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αριστοτέλους 36, Τηλ: 8215007, 8215675, 8216371, Fax: 8215007

Οι εξελίξεις στην Κοινωνική ασφάλιση κατά το 1998

του *Γιώργου Ρωμανιά*

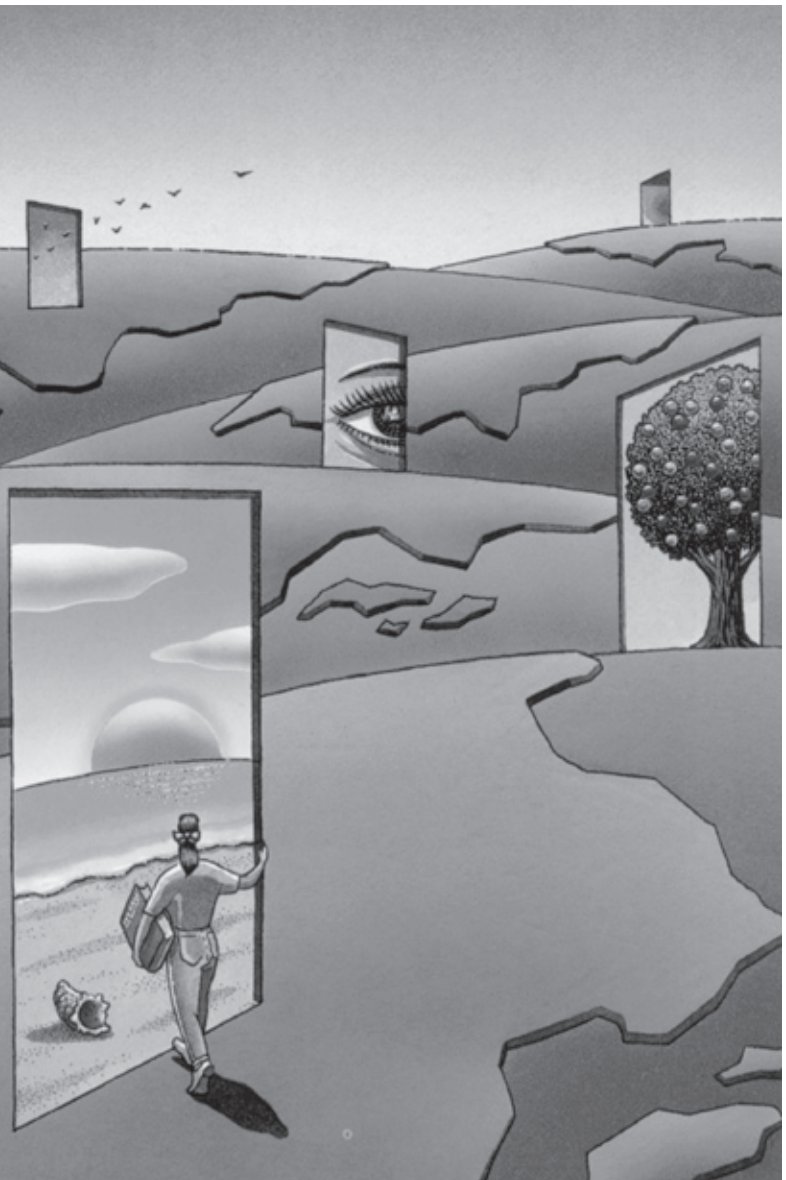

I. Εισαγωγικές επισημάνσεις

1/Στη διάρκεια του 1998 πραγματοποιήθηκαν *σημαντικές παρεμβάσεις* στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης. Οι παρεμβάσεις αυτές:
άλλοτε είχαν τον χαρακτήρα δεσμευτικών νομοθετικών ρυθμίσεων,

- άλλοτε είχαν τον χαρακτήρα δημόσιας συζήτησης και κατάθεσης ιδεών και προτάσεων, κοινωνικών ή ερευνητικών φορέων, με στόχο την έκδοση ενιαίου, κατά το δυνατόν, κειμένου προτάσεων *επί συγκεκριμένων πτυχών* της κοινωνικής ασφάλισης και
- άλλοτε είχαν τον χαρακτήρα κατάθεσης *ολοκληρωμένης συνολικής πρότασης* για την αναγκαία μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.

2) Η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε ουσιαστική συμμετοχή και στις τρεις αυτές κατηγορίες παρεμβάσεων, επηρέασε το κλίμα και σε σημαντικά θέματα πέτυχε την αποδοχή των απόψεων και των θέσεών της. Αναλυτικότερα:
Α.- Η ΓΣΕΕ υπήρξε *ο μοναδικός κοινωνικός φορέας* που κατέθεσε *συνολική ολοκληρωμένη πρόταση* για τη μεταρρύθμιση του «Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα» . Η πρόταση αυτή της ΓΣΕΕ κατατέθηκε *σε ειδική συνέντευξη τύπου* το καλοκαίρι του 1998 και εκδόθηκε σε ειδικό αναλυτικό τεύχος με τίτλο *«Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα - Η εναλλακτική πρόταση της ΓΣΕΕ».* Τα κύρια χαρακτηριστικά της πρότασης αυτής είναι ότι:

- αντιμετωπίζει την ανάγκη μεταρρύθμισης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης *με προοπτικές μακράς πνοής και με βάση συγκεκριμένες σταθερές αρχές* και όχι με κριτήρια περιστασιακά ή καθαρώς ταμιευτικής νοοτροπίας και συνεπώς αποβλέπει σ' ένα *σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αποτελεσματικό αλλά και βιώσιμο* και
- συνεκτιμά με προσοχή και κριτικό πνεύμα *τις εξελίξεις στις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης* και τις μεταρρυθμίσεις και αναμορφώσεις των επί μέρους εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που πραγματοποιήθηκαν *στη διάρκεια της τελευταίας 15ετίας*.

Επισημαίνεται ότι η πρόταση της Γ.Σ.Ε.Ε. αποτέλεσε αντικείμενο *ευνοϊκότατης κριτικής*

από το σύνολο σχεδόν του τύπου, ενώ υπήρξαν συνεχείς και οι *θετικές αναφορές* σ' αυτήν από ποικίλους παράγοντες του δημόσιου βίου της χώρας αλλά και από μεμονωμένους ερευνητές.

Το τεύχος με την εναλλακτική πρόταση της Γ.Σ.Ε.Ε. εστάλη στα αρμόδια κυβερνητικά στελέχη, στα πολιτικά κόμματα, στους κοινωνικούς φορείς, σε ερευνητικά κέντρα και στο σύνολο των εργατικών συνδικαλιστικών οργανώσεων της χώρας για μελέτη, προβληματισμό και υποβολή προτάσεων.

Β.-Η Γ.Σ.Ε.Ε. συμμετείχε με ειδική ομάδα στελεχών της, ειδικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, στις εργασίες και συζητήσεις του «κοινωνικού διαλόγου για την κοινωνική ασφάλιση» που κατέληξαν στην έκδοση σχετικών κειμένων με τα αντίστοιχα πορίσματα στις 6 θεματικές ενότητες που αποτέλεσαν το πεδίο των συζητήσεων αυτών. Η αξιολόγηση της συμμετοχής και της συμβολής της Γ.Σ.Ε.Ε. στις εργασίες του κοινωνικού διαλόγου έχει ήδη πραγματοποιηθεί με ειδική έκθεση που τέθηκε υπόψη της Ολομέλειας της Διοίκησης της Συνομοσπονδίας. Εξάλλου, οι επί μέρους προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε., τα πορίσματα του κοινωνικού διαλόγου αλλά και η αξιολόγηση των εργασιών και των πορισμάτων του αποτέλεσαν το υλικό ειδικού τόμου των «ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ» (τεύχος 12-13, Μάρτιος 1998) που εκδίδει το ΙΝ.Ε.-Γ.Σ.Ε.Ε-ΑΔΕΔΥ. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι το υλικό των συζητήσεων των 6 θεματικών ενοτήτων και ομάδων αλλά και της επιστημονικής επιτροπής του κοινωνικού διαλόγου συγκεντρώθηκε και εκδόθηκε σε ειδικό τόμο μόνο από τη **Γ.Σ.Ε.Ε. (ΙΝ.Ε.-Γ.Σ.Ε.Ε.),** ενώ ουδείς άλλος φορέας (αλλά ούτε και το ίδιο το κράτος) επέδειξε παρόμοια μέριμνα. Εξυπακούεται ότι το υλικό αυτό συνιστά **σημαντικό πεδίο αναφοράς και μελέτης** για τα προβλήματα, τις ποικίλες απόψεις αλλά και τις διαφαινόμενες προοπτικές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα.

Γ.- Στο πεδίο των νομοθετικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων στον σχετικό πίνακα των αντίστοιχων νομοθετημάτων καταγράφονται:

- Ο Ν. 2676/99 (ΦΕΚ Α1/5-1-99), ο αποκληθείς μίνι-ασφαλιστικός περί «οργανωτικής και λειτουργικής αναδιάρθρωσης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και άλλων διατάξεων».
- Ο Ν.2556/97 (ΦΕΚ Α 270/24.12.97) περί «μέτρων κατά της εισφοροδιαφυγής, διασφάλισης εσόδων ΙΚΑ και άλλων θεμάτων».
- Ο Ν.2592/98 (ΦΕΚ Α 57/18.3.98) περί «Αναπροσαρμογής των συντάξεων πολιτικών συνταξιούχων του Δημοσίου, ρύθμισης συνταξιοδοτικών θεμάτων και άλλων διατάξεων». Με το νόμο αυτό, μεταξύ άλλων, αναπροσαρμόσθηκαν οι ρυθμίσεις για το ΕΚΑΣ από 1.1.98 αλλά και τέθηκαν απαγορεύσεις για την απασχόληση των συνταξιούχων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Ο Ν.2595/1998 (ΦΕΚ Α 63/24398) περί «κύρωσης του πρόσθετου πρωτοκόλλου στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη -1988- και του πρόσθετου πρωτοκόλλου στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που προβλέπει Μηχανισμό Συλλογικών Αναφορών -1995-». Με το νόμο αυτό τέθηκαν σε ισχύ οι διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη για :
  - ✗ Το δικαίωμα στην ισότητα ευκαιριών και μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και του επαγγέλματος χωρίς διάκριση λόγω του φύλου (Μέρος ΙΙ άρθρο 1).
  - ✗ Το δικαίωμα στην ενημέρωση και στη διαβούλευση (Μέρος ΙΙ άρθρο 2)
  - ✗ Το δικαίωμα συμμετοχής στον καθορισμό και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος (Μέρος ΙΙ άρθρο 3) και
  - ✗ Το δικαίωμα των *ηλικιωμένων ατόμων σε κοινωνική προστασία* (διασφάλιση ικανοποιητικών *εισοδημάτων-συντάξεων* -ώστε να διάγουν αξιοπρεπή ζωή και να συμμετέχουν ενεργά στη δημόσια, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, *υγειονομική περίθαλψη και συναφείς υπηρεσίες,* στεγαστική συνδρομή κλπ).
- Ο Ν.2575/1998 (ΦΕΚ Α 23/4.2.1998) περί «ρύθμισης θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας» . Στο κεφ. Γ του νόμου αυτού ρυθμίζονται θέματα του ΝΑΤ (άρθρο 4: θέματα πόρων, άρθρο 5: θέματα ασφάλισης).
- Ο Ν.2639/1998 (ΦΕΚ Α 205/2.9.1998) περί «ρύθμισης εργασιακών σχέσεων, σύστασης Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και άλλων διατάξεων» . Στο νόμο αυτό προβλέπονται και ρυθμίσεις ασφαλιστικού περιεχομένου (άρθρο 18: Παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε ανέργους, άρθρο 6 : ασφάλιση οικιακών βοηθών).
- Στις πιο πάνω νομοθετικές ρυθμίσεις πρέπει να

προστεθούν και οι ασφαλιστικές προβλέψεις των ΠΔ 358/1997 (ΦΕΚ Α 240/28.11.1997) «προϋποθέσεις και διαδικασία για τη νόμιμη παραμονή και εργασία αλλοδαπών στην Ελλάδα που δεν είναι υπήκοοι των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης», 359/1997 (ΦΕΚ Α 240/28.11.97) για «χορήγηση της Κάρτας Παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε αλλοδαπούς» και 241/98 «τροποποίηση του ΠΔ 358/97» (όπως συμπληρώθηκαν με το άρθρο 73 του Ν. 2676/1999).

Υπενθυμίζεται ότι με τα ΠΔ αυτά οι αλλοδαποί που εφοδιάζονται με την Κάρτα Προσωρινής Άδειας παραμονής ή οι κάτοχοι της Κάρτας Παραμονής Περιορισμένης Χρονικής Διάρκειας **απολαμβάνουν τα ίδια εργασιακά δικαιώματα και έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις με τον έλληνα εργαζόμενο** από πλευράς αμοιβής, όρων και συνθηκών εργασίας, **συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών του δικαιωμάτων** και των λοιπών οικονομικών υποχρεώσεων **και εισφορών** που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία (άρθρα 3 και 4 ΠΔ 358/1997 και άρθρο 6 ΠΔ 359/1997). **Είναι προφανής η δυνατότητα «αιμοδότησης» των ασφαλιστικών ταμείων** με την ασφάλιση των αλλοδαπών που απασχολούνται σήμερα στην Ελλάδα των προερχόμενων από χώρες εκτός ΕΕ.

Τέλος σε επίπεδο ΕΕ, πέραν των κειμένων για την κοινωνική προστασία στην Ευρώπη, αξιομνημόνευτες είναι και οι τροποποιήσεις του γνωστού ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 1408/1971, με τις οποίες επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του *ώστε να καλύπτει και τους δημόσιους υπαλλήλους* (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 1606/98 του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998).

Η συμβολή της Γ.Σ.Ε.Ε. στην προώθηση και ψήφιση του πιο πάνω συνολικού νομοθετικού πλέγματος στην Ελλάδα υπήρξε σημαντική. Σε πολλές περιπτώσεις οι απόψεις της Γ.Σ.Ε.Ε. ενσωματώθηκαν αυτούσιες στο αντίστοιχο νομοθετικό κείμενο, σ' άλλες περιπτώσεις η τελική νομοθετική ρύθμιση αποτελεί προϊόν σύνθεσης και των σχετικών θέσεων της Γ.Σ.Ε.Ε. ενώ σε άλλες περιπτώσεις οι επιλογές της Γ.Σ.Ε.Ε. δεν λήφθηκαν καθόλου υπόψη για την οριστική διατύπωση της αντίστοιχης νομοθετικής πρόβλεψης.

Σε κάθε περίπτωση η παρέμβαση της Γ.Σ.Ε.Ε. έγινε με 3 τρόπους:

- Με την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας της Γ.Σ.Ε.Ε. στην ΟΚΕ (Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή).
- Με την κατάθεση του Προέδρου της Γ.Σ.Ε.Ε. στη διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής και,
- Με την προφορική και έγγραφη προβολή, στήριξη και διεκδίκηση της πραγματοποίησης των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων από τα αρμόδια κυβερνητικά στελέχη.

Στο τμήμα που ακολουθεί αναπτύσσεται η διαδικασία ψήφισης του τελευταίου ασφαλιστικού Νόμου και η ενεργός και συνεχής παρέμβαση της Γ.Σ.Ε.Ε. με στόχο τη βελτίωση των διατάξεών του.

ΙΙ.-Αξιολόγηση των ρυθμίσεων του πρόσφατου νόμου 2676/1999: «Οργανωτική και λειτουργική αναδιάρθρωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α1/5.1.1999).

1.Γενική παρατήρηση

Όπως και στις λοιπές νομοθετικές κυβερνητικές πρωτοβουλίες η Γ.Σ.Ε.Ε. παρενέβη και στο ν.σχ. για τις «οργανωτικές και λειτουργικές αναδιαρθρώσεις των φορέων κοινωνικής ασφάλισης» *και στα τρία επίπεδα στα οποία υπήρχε δυνατότητα παρέμβασης:*

1) *Στο επίπεδο της ΟΚΕ* οι εκπρόσωποι της Γ.Σ.Ε.Ε., με βάση τις πάγιες γενικές αρχές της Συνομοσπονδίας και σε συνεργασία με τους εκπροσώπους της ΑΔΕΔΥ, προσπάθησαν να βελτιώσουν τις επί μέρους ρυθμίσεις του ν.σχ. με την προβολή και στήριξη συγκεκριμένων τροποποιήσεων και αλλαγών.
2) *Στο επίπεδο της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής* ο Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας υποστήριξε (προφορικώς και με σχετικό έγγραφο υπόμνημά του) τις θέσεις της ΓΣΕΕ και ζήτησε τη βελτίωση του ν.σχ. με την υπόδειξη συγκεκριμένων αλλαγών και
3) Στο επίπεδο της πολιτικής διεκδίκησης η Γ.Σ.Ε.Ε. κατέθεσε αναλυτικό έγγραφο στους αρμόδιους Υπουργούς με το οποίο υπεδείκνυε τις εσφαλμένες ρυθμίσεις του ν.σχ. και αξίωνε την άμεση τροποποίηση ή απάλειψή τους.

Είναι προφανές ότι και στα 3 πιο πάνω επίπεδα οι θέσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. παρέμειναν σταθερές και αναλλοίωτες αλλά *και σύμφωνες προς τις πάγιες αρχές* για την αναμόρφωση και τη μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, όπως οι αρχές αυτές έχουν εξειδικευθεί στην συνολική «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΓΣΕΕ».

Εξάλλου, μπορεί να υποστηριχθεί η άποψη ότι οι θέσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. ασχέτως αν έγιναν ή όχι, αποδεκτές στο τελικό νομοθετικό κείμενο που ψηφίσθηκε από τη Βουλή και έγινε ήδη νόμος του κράτους, προκάλεσαν ευμενή εντύπωση και σχολιάσθηκαν θετικά για την πληρότητα και τη συνέπειά τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά την επεξεργασία του ν.σχ. στην ΟΚΕ οι θέσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την κρίση της ΟΚΕ ώστε να ταυτίζονται οι θέσεις της με εκείνες της Γ.Σ.Ε.Ε. Από την ανάγνωση, άλλωστε, των ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ της Βουλής, διαπιστώνεται ευχερέστατα η συχνή αναφορά, από το σύνολο του κομματικού φάσματος, τόσο στις υποδείξεις της ΟΚΕ όσο και στις προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε., κατά τη συζήτηση της αρχής και των άρθρων του ν.σχ.

2. Ειδικότερη ανάλυση των τελικών ρυθμίσεων του νόμου 2676 /1999

2.1. Συνολικά μειονεκτήματα του νόμου 2676 /1999.

2.1.1 Παρά την ολοκλήρωση της ψήφισής του ο Ν.2676/1999 δεν θα κατορθωθεί να εφαρμοσθεί χωρίς περαιτέρω δυσκολίες. Ο μεγάλος αριθμός των προβλεπόμενων αναλογιστικών μελετών και των υπό έκδοση ΠΔ και Υπουργικών Αποφάσεων καθιστά μετέωρη την οριστική πρακτική κατεύθυνση συγκεκριμένων ρυθμίσεων.

2.1.2 Η διαδικασία ψήφισης του νόμου δεν υπήρξε η καλλίτερη δυνατή. Επισημαίνεται ότι στην ΟΚΕ εστάλη για γνωμοδότηση ένα κείμενο από 64 άρθρα, ενώ στη Βουλή το τελικώς κατατεθέν νομοσχέδιο περιελάμβανε 82 άρθρα. Το νομοσχέδιο περιελάμβανε μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης στη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής 83 άρθρα. Εξάλλου, ο νόμος αποτελείται από 91 άρθρα και οι τροπολογίες που κατατέθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής προσέγγισαν τον αριθμό 150.

2.1.3 Κατά τη διαδικασία ψήφισης των τροπολογιών δεν αποφεύχθηκε η επανάληψη του γνωστού φαινομένου να ασκείται από το ελληνικό κράτος προνοιακή κοινωνική πολιτική σε βάρος των διαθεσίμων των ασφαλιστικών οργανισμών, ερήμην των ιδίων. Παρά το ότι δηλώθηκε ότι αυτό γίνεται «για τελευταία φορά» είναι σαφές ότι η δήλωση αυτή ουδόλως μειώνει το απαράδεκτο της μεθόδου.

2.2. Συνολικά πλεονεκτήματα του νόμου 2676/1999

2.2.1. Ο νόμος 2676/1999 κυριαρχείται από ένα γενικό πνεύμα οργανωτικού και λειτουργικού



νοικοκυρέματος συγκεκριμένων τομέων του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα μας. Το πνεύμα αυτό κυριαρχεί σε περισσότερες ενότητες των διατάξεων του νόμου όπως η μέριμνα για την εισαγωγή της πληροφορικής, την προπαρασκευή των γενικών Μητρώων Ασφαλισμένων, Συνταξιούχων και Εργοδοτών, τη μείωση της σπατάλης στον Κλάδο Υγείας κ.λ.π.

2.2.9. Με το νόμο εισάγονται, για πρώτη φορά, σημαντικές διατάξεις για την ορθή απονομή των ασφαλιστικών παροχών (υποχρέωση προηγούμενης ακρόασης του κρινόμενου, απλοποίηση των διαδικασιών κλπ)

2.2.3. Με το νόμο ρυθμίζονται και διορθώνονται σοβαρές ατέλειες του υφιστάμενου στην Ελλάδα «Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» αλλά και εισάγονται για πρώτη φορά νέοι ασφαλιστικοί θεσμοί (καθιέρωση προληπτικής ιατρικής, αύξηση του ΕΚΑΣ, επανόρθωση αδικιών για τα κατώτερα όρια αναπηρικών συντάξεων, περιορισμός του αριθμού των μελών των δ.σ. των ασφαλιστικών Ταμείων, ενιαίος Κανονισμός Οδοντιατρικής περίθαλψης, ενιαίο βιβλιάριο υγειονομικής περίθαλψης κ.λ.π.).

2.3. Ανάλυση κατά κεφάλαιο και ενότητα άρθρων του νόμου 2676/1999

Σημειώνεται ότι η αναφορά των άρθρων γίνεται με βάση το τελικώς ψηφισθέν κείμενο και όχι τα αντίστοιχα προσχέδιο και σχέδιο νόμου (που είχαν κατατεθεί στην ΟΚΕ και την Ολομέλεια της Βουλής, αντιστοίχως). Εξυπακούεται ότι η ανάλυση που ακολουθεί περιορίζεται στις σημαντικότερες ρυθμίσεις του Νόμου 2676/1999, αφού η εξάντληση όλων των διατάξεών του θα απαιτούσε πολλαπλάσιο χρόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ - ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Άρθρα 1-13
Ενοποίηση ΤΕΒΕ-ΤΑΕ-ΤΣΑ

Το μεγάλο πρόβλημα που ανέκυψε με την σύσταση του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) είναι η αφαίρεση από το ΛΑΦΚΑ 35 δις δρχ για την κάλυψη των αναγκών εξίσωσης (εντός 3ετίας) των κατωτάτων ορίων των συντάξεων του ΤΣΑ με εκείνες του ΤΕΒΕ και της κάλυψης των χρεών του ΤΣΑ προς το ΙΚΑ (Κλάδος Ασθένειας.)

Το πρόβλημα, όμως, παραμένει και δεν αποκλείεται η μεγιστοποίησή του μετά την πραγματοποίηση της προβλεπόμενης αναλογιστικής μελέτης αναλόγως και των ποσοτικών παραμέτρων που θα προκύψουν από τη μελέτη αυτή. Σταθερή επιδίωξη της Γ.Σ.Ε.Ε. πρέπει να είναι η άντληση των κονδυλίων που πιθανότατα θα προκύψει ότι θα απαιτηθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό και όχι από το ΛΑΦΚΑ.

Άρθρα 14-24
Ενοποίηση Ταμείων Αρωγής Δημοσίων Υπαλλήλων

Παρά το ότι το θέμα αντιμετωπίσθηκε από την ΑΔΕΔΥ, εξακολουθεί να ισχύει η παρατήρηση της ΓΣΕΕ (που είναι παρατήρηση και της ΑΔΕΔΥ) ότι θα έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί η διεξαγωγή σχετικής αναλογιστικής μελέτης για τον προσδιορισμό της βιωσιμότητας του νέου φορέα.

Άρθρο 25
Συγχώνευση του Κλάδου Σύνταξης του ΕΤΕΜ στο ΙΚΑ-ΤΕΑΜ

Η υπόδειξη της Γ.Σ.Ε.Ε. να κατοχυρωθούν κατά τρόπο σαφή τα ασφαλιστικά δικαιώματα των δικαιούχων (μη εισέτι συνταξιούχων) του Ταμείου δεν ενσωματώθηκε στη νέα διάταξη. Αντιθέτως στην παρ.2 εδ.γ του άρθρου 25 ορίζεται ότι «η ασφαλιστική σχέση των ασφαλισμένων του Κλάδου από τη συγχώνευση και μετά, διέπεται από τις διατάξεις του ιδρυτικού νόμου και του Καταστατικού του ΙΚΑ-ΤΕΑΜ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ -ΠΑΡΟΧΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρα 32-35

1) Παρά το ότι στο τελικό κείμενο του νόμου δεν φαίνεται να καταγράφηκαν οι αντίστοιχες παρατηρήσεις και προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε., δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι, πέραν της μελλούμενης ν' αποδειχθεί στην πράξη

αποτελεσματικότητας του δημιουργούμενου ελεγκτικού μηχανισμού της υγειονομικής περίθαλψης, στην ενότητα των άρθρων 32-35 περιλαμβάνονται σημαντικότατες ουσιαστικές ρυθμίσεις που θα αναβαθμίσουν, στην έκταση, βέβαια, που θα εφαρμοσθούν, το επίπεδο της παρεχόμενης υγειονομικής περίθαλψης.

2) Οι σημαντικότερες από τις ψηφισθείσες αυτές ρυθμίσεις είναι οι εξής:

- Καθιερώνεται η υποχρεωτική προληπτική ιατρική και καθορίζεται «βασικό πακέτο παροχών προληπτικής ιατρικής» για τους ασφαλισμένους όλων των ασφαλιστικών οργανισμών. Οι δαπάνες της προληπτικής αυτής ιατρικής βαρύνουν αποκλειστικά τους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε επισημάνει την ήδη υφιστάμενη διάταξη της ειδικότερης ρύθμισης του άρθρου 4 παρ.13 του ΠΔ 17/1996 που ορίζει ότι η δαπάνη των προληπτικών ιατρικών εξετάσεων που ζητεί ο γιατρός εργασίας βαρύνει τον εργοδότη και είχε ζητήσει να διευκρινιστεί ότι η ειδικότερη αυτή ρύθμιση δεν θίγεται από τη νέα διάταξη του άρθρου 33 παρ.1. Παρά το ότι δεν έγινε αυτή η διευκρίνιση, έχουμε τη γνώμη ότι επειδή το πακέτο των προληπτικών ιατρικών εξετάσεων που προβλέπει το άρθρο 33 παρ.1 είναι όλως διάφορο του πακέτου του άρθρου 4 παρ.13 του ΠΔ 17/1996 και επειδή η πρώτη διάταξη είναι γενικής (και υποχρεωτικής) εφαρμογής ενώ η δεύτερη διάταξη έχει ειδικότερο χαρακτήρα κατά την εκάστοτε κρίση του γιατρού εργασίας, στην ουσία η διάταξη του άρθρου 4 παρ.13 του ΠΔ 17/1996 παραμένει ισχυρά και εφαρμόζεται στις προβλεπόμενες σ' αυτήν περιπτώσεις προληπτικής ιατρικής.
- Με την παρ.4 του άρθρου 33 προβλέπεται η έκδοση «Κανονισμού Οδοντιατρικής περίθαλψης» ενιαίου και κοινού για όλους τους φορείς και κλάδους ασθένειας . Το θέμα έχει σημαντική αξία για μεγάλο αριθμό φορέων οι οποίοι σήμερα είτε δεν παρέχουν καθόλου ή παρέχουν ανεπαρκέστατη οδοντιατρική περίθαλψη.
- Με την παρ.5 του άρθρου 33 καθιερώνεται ενιαίο βιβλιάριο υγείας και έντυπο εντολών ιατρικής περίθαλψης για το δημόσιο και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Με την ίδια διάταξη (εδ. β') προβλέπεται η θέσπιση με π.δ. του τρόπου παροχής της ιατρικής περίθαλψης, των οργάνων και των διαδικασιών ελέγχου αυτής και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων, των θεραπόντων ιατρών, των εργαστηρίων και των ασφαλιστικών φορέων καθώς και των κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων αυτών. Πρόκειται, δηλαδή για την έκδοση, με π.δ., του «καταστατικού χάρτη της υγειονομικής κάλυψης».
- Με την παρ.1 του άρθρου 34 προβλέπεται η μείωση της συμμετοχής των χαμηλοσυνταξιούχων των ασφαλιστικών οργανισμών και του δημοσίου στις δαπάνες της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης από 25% σε 10%
- Με την παρ.2 περ. α' του άρθρου 34 προβλέπεται η χορήγηση δωρεάν (αντί συμμετοχής τους κατά 10% που ίσχυε μέχρι σήμερα) των αντιρετροϊκών φαρμάκων στους HIV θετικούς ασθενείς ασφαλισμένους.
- Με την παρ.2 περ. β' του άρθρου 34 προβλέπεται η δωρεάν χορήγηση των αναγκαίων φαρμάκων στους ασθενείς ασφαλισμένους που υποβάλλονται σε μεταμόσχευση νεφρών (μέχρι σήμερα η δωρεάν χορήγηση των αναγκαίων φαρμάκων δεν κάλυπτε όλους τους μεταμοσχευθέντες).
- Με το άρθρο 35 παρ.1 προβλέπεται ο συνυπολογισμός του χρόνου διαδοχικής ασφάλισης και για την καταβολή του επιδόματος μητρότητας (μέχρι σήμερα ο συνυπολογισμός του χρόνου αυτού ίσχυε μόνο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης).
- Με την παρ.2 του άρθρου 35 προβλέπεται η μη διακοπή των παροχών ασθένειας από τον τελευταίο φορέα του ασφαλισμένου σ' όσες περιπτώσεις εκκρεμεί η συνταξιοδοτική απόφαση λόγω συνυπολογισμού χρόνου διαδοχικής ασφάλισης.

Είναι προφανές ότι οι πιο πάνω ρυθμίσεις περιέχουν σημαντικά στοιχεία αναβάθμισης της παρεχόμενης υγειονομικής περίθαλψης. Επειδή, όμως, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι

αναγκαία η προηγούμενη έκδοση Υπουργικής απόφασης (π.χ. περίπτωση άρθρου 33 παρ.3 για την προληπτική ιατρική) η Π/Δ/τος (π.χ. ενιαίος Κανονισμός Οδοντιατρικής περίθαλψης) η Γ.Σ.Ε.Ε. οφείλει να παρακολουθήσει την εξέλιξη της εφαρμογής και υλοποίησης των διατάξεων αυτών και να πιέσει για την χωρίς καθυστέρηση έκδοση των αναγκαίων πράξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ

1. Στο κεφάλαιο Γ' ανευρίσκονται σημαντικές ρυθμίσεις, με θετικές εκτιμήσεις για την επιρροή τους στη βελτίωση του επιπέδου παροχής της ασφαλιστικής προστασίας στους ασφαλισμένους και συνταξιούχους.

2.Από τις διατάξεις αυτές επισημαίνονται:

- ❄ Η σύσταση υπηρεσίας επιχειρησιακού Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Πληροφορικής (άρθρο 36)
- ❄ Ο ανακαθορισμός των μελών των διοικητικών συμβουλίων των ασφαλιστικών οργανισμών ώστε να μην επιτρέπεται ο αριθμός των μελών να είναι μικρότερος των 5 αλλ' ούτε και μεγαλύτερος των 9 (με εξαίρεση μικρό αριθμό μεγάλων Ταμείων). Επισημαίνεται ότι η νέα διάταξη (άρθρο 37) προβλέπει την υποχρεωτική συμμετοχή στη σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, δεν έχει, όμως, κάνει αποδεκτή την υπόδειξη της Γ.Σ.Ε.Ε. για την εξασφάλιση της πλειοψηφίας υπέρ των ασφαλισμένων. Στο σημείο αυτό επιβάλλεται να τονισθεί ότι κατά τη συζήτηση του Προσχεδίου Νόμου στην ΟΚΕ οι εκπρόσωποι της Γ.Σ.Ε.Ε. πέτυχαν να πείσουν την ΟΚΕ για την ορθότητα της άποψης της Γ.Σ.Ε.Ε. ότι η πλειοψηφία των μελών των διοικητικών συμβουλίων των ασφαλιστικών οργανισμών πρέπει να ανήκει στους ασφαλισμένους. Έτσι η ΟΚΕ εισηγήθηκε την άποψη αυτή και ως δική της πλέον θέση.
- ❄ Την πρόβλεψη διαδικασίας προπαρασκευής για τη δημιουργία και λειτουργία των εθνικών γενικών μητρώων ασφαλισμένων, συνταξιούχων και εργοδοτών (άρθρο 39).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΙΝΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Άρθρα 40-45

1. Γενική παρατήρηση. Οι σχετικές ρυθμίσεις του νέου νόμου προδίδουν διστακτικότητα και έντονη επιφυλακτικότητα. Όμως, *η είσοδος της χώρας στην ΟΝΕ θα επιφέρει ριζικές ανατροπές σε σχέση με την παραδοσιακή πρακτική που ακολουθείται εδώ και 48 χρόνια στην Ελλάδα στο θέμα της αξιοποίησης της περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών.* Είναι, συνεπώς, επιτακτική ανάγκη να γίνουν, έστω σταδιακά και πάντως προσεκτικά, *έγκαιρα βήματα προ της ένταξης της χώρας στην ΟΝΕ,* ώστε να *υπάρξει ένα χρονικό διάστημα προπαρασκευής* -αν η είσοδος στην ΟΝΕ χαρακτηρισθεί ως «κολύμπι στα βαθιά», η προπαρασκευή αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως «κολύμπι στα ρηχά». Η τελική, πάντως, διατύπωση των ρυθμίσεων του νέου νόμου είναι η εξής:

α Αυξάνει το καταρχήν επιτρεπόμενο ανώτατο ποσοστό επένδυσης σε ακίνητα και μετοχές των ασφαλιστικών οργανισμών από 20% σε 23% της περιουσίας τους όχι, όμως, αμέσως αλλά από 1.1.2001.

β Επιτρέπει την περαιτέρω σταδιακή αύξηση του πιο πάνω ανώτατου ποσοστού με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά από εισήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος.

γ Καταργεί, από την 1.1.2000 τη διάκριση του 20% (23% από 1.1.2001) των διαθεσίμων των ασφαλιστικών οργανισμών σε δυνάμενα να επενδυθούν σε ακίνητα (40%) και σε μετοχικές αξίες (60%). Στο σημείο αυτό ο νομοθέτης αποδέχτηκε την υπόδειξη της Γ.Σ.Ε.Ε., περιόρισε όμως την κατάργηση αυτή μόνο στις επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν από τα νέα αποθεματικά (ροές) που θα σχηματισθούν μετά την 1.1.2000 και με τη διατήρηση μίας περίπλοκης στην υλοποίησή της σχέσης με το σύνολο των αποθεματικών του υπόψη Ταμείου. *Η πρόσθετη αυτή διάταξη που δεν υπήρχε στο Προσχέδιο του νόμου μαρτυρεί, κατά τρόπο*

ανάγλυφο, τη διστακτικότητα του νομοθέτη που ενώ φαίνεται ότι αναγνωρίζει την ορθότητα της υπόδειξης της Γ.Σ.Ε.Ε. ώστε να επιθυμεί να την υλοποιήσει, εμφανίζεται τόσο δειλός ώστε να προσθέτει δυσχερείς προϋποθέσεις για την υλοποίησή της σε βαθμό που η εφαρμογή της ρύθμισης να είναι ατελέσφορος.

Επισημαίνεται ότι οι πιο πάνω ρυθμίσεις με στοιχ. α' και β' στοχεύουν και αυτές στην αποδοχή των θέσεων της Γ.Σ.Ε.Ε., επιχειρούνται, όμως, με μεγάλη επιφυλακτικότητα και ατολμία.

2. Προβλέπεται η θέσπιση της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου και Εποπτείας της διαχείρισης της περιουσίας των ασφαλιστικών φορέων που θα εδρεύει στην Τράπεζα της Ελλάδος και στην οποία θα μετέχει και εκπρόσωπος της Γ.Σ.Ε.Ε. Παρά το ότι δεν έγινε, σχετικώς, αποδεκτή η άποψη της Γ.Σ.Ε.Ε. ότι θα ήταν ορθότερο η Επιτροπή αυτή να λειτουργεί ως ανεξάρτητο όργανο μέσα στα πλαίσια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, πρέπει να επισημανθεί *ότι η Γ.Σ.Ε.Ε. θα μπορεί, πλέον, μέσω του εκπροσώπου της στην Επιτροπή να ασκήσει ουσιαστικές παρεμβάσεις με συγκεκριμένες εισηγήσεις και υποδείξεις ώστε να βοηθήσει αποτελεσματικά τις εξελίξεις προς την ορθή κατεύθυνση ενόψει και της ένταξης της χώρας μας στην ΟΝΕ.* Κατά την εκτίμησή μας η υπεύθυνη και με συνέπεια παρουσία της Γ.Σ.Ε.Ε. στην Επιτροπή αυτή μπορεί να λειτουργήσει *ως συνδετικός κρίκος* των διαφόρων φορέων (Κράτους, Τράπεζας της Ελλάδος, Ασφαλιστικών Ταμείων) *και να αποδεσμεύσει τεράστιους χρηματικούς πόρους που θα αναμορφώσουν ριζικά το τοπίο της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα.* Βεβαίως, εναπόκειται, πλέον στη Γ.Σ.Ε.Ε. η αξιοποίηση της συμμετοχής της σ' αυτήν την Επιτροπή.
3. Τέλος, η ατολμία που διαπνέει τις διατάξεις του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Δ΄ δεν επέτρεψε την αξιολόγηση των λοιπών παρατηρήσεων της Γ.Σ.Ε.Ε. και κυρίως εκείνης που αναφέρεται στον κίνδυνο επιβολής των εκάστοτε Υπουργικών απόψεων στην ειδική Επιτροπή Ελέγχου και Εποπτείας και την εν συνεχεία μετατροπή τους σε κανόνες υποχρεωτικής εφαρμογής (άρθρο 42 παρ.3 εδ. δ) για τους ασφαλιστικούς οργανισμούς.
4. Ειδικότερα για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών πρέπει να σημειωθεί ότι οι ψηφισθείσες ρυθμίσεις ικανοποιούν τη Γ.Σ.Ε.Ε. αφού αποτελούν, πράγματι, σωστές παρεμβάσεις σ' ένα πρόβλημα όπου μέχρι σήμερα, είχε παρουσιαστεί σοβαρή καθυστέρηση στην αντιμετώπιση και τη λύση του.

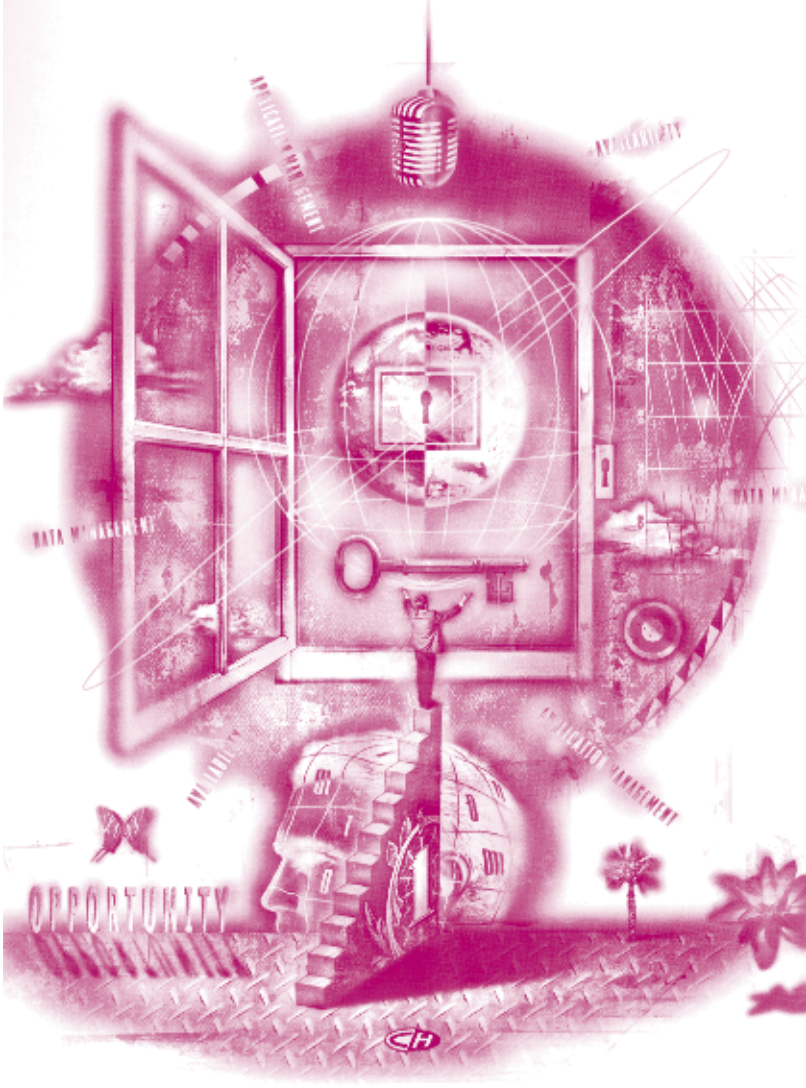

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ

Άρθρο 46
Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης

Θετική η ρύθμιση και απολύτως αποτελεσματική η προβλεπόμενη κύρωση (παράνομη η απόφαση) σε περίπτωση απόρριψης αίτησης απονομής σύνταξης χωρίς προηγούμενη ακρόαση του αιτούντος.

Άρθρο 47
Βεβαίωση χρόνου ασφάλισης πριν τη συνταξιοδότηση

Θετική και αυτή η ρύθμιση. Ιδιαιτέρως πρέπει να επισημανθεί η εξομοίωση της

χορηγούμενης βεβαίωσης με απόφαση υποκείμενη στα προβλεπόμενα ένδικα μέσα. Έτσι ο ασφαλισμένος όχι μόνο ενημερώνεται έγκαιρα αλλά και κατασφαλίζει τα δικαιώματά του με την εξομοιούμενη με απόφαση βεβαίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Άρθρα 49-60
Εξορθολογισμός του συστήματος ρύθμισης καθυστερημένων ασφαλιστικών εισφορών και άλλες διατάξεις Ι.Κ.Α.

Από τις προτάσεις και υποδείξεις της Γ.Σ.Ε.Ε. έγινε αποδεκτή η διόρθωση της διατύπωσης της παρ. 1 εδ. 2 του άρθρου 51 με την προσθήκη της λέξης «μέχρι» ώστε δεν καταλείπεται πλέον καμμία αμφιβολία ότι οι δόσεις δεν είναι πάντοτε αλλά μόνο κατ' ανώτατο όριο 24.

Αντιθέτως, η υπόδειξη της Γ.Σ.Ε.Ε. να επιλεγεί «ένα σύστημα μοριοποίησης συγκεκριμένων κριτηρίων για να προκύψει η τελική άποψη της υπηρεσίας για τον υπό κρίση οφειλέτη (οικονομική αδυναμία του αιτούντος οφειλέτη, διασφάλιση οφειλής, προέλευση οφειλής, συμπεριφορά οφειλέτη, αιτία για την οποία ζητείται η διευκόλυνση, αιτιολογική κρίση προϊσταμένου)» δηλαδή «να υιοθετηθεί ένα πλέγμα κριτηρίων και για την περίπτωση της εισφοροδιαφυγής ανάλογο με εκείνο του φορολογικού νόμου» δεν έγινε αποδεκτή.

Έτσι στο τελικό κείμενο του νόμου παρέμεινε ως κύριο κριτήριο για τη χορήγηση από το αρμόδιο όργανο του Ι.Κ.Α. διευκόλυνσης τμηματικής καταβολής ληξιπρόθεσμων οφειλών «η συμπεριφορά του οφειλέτη και η αιτία για την οποία ζητείται η διευκόλυνση». Το κριτήριο αυτό έχει χαρακτηρισθεί από τη Γ.Σ.Ε.Ε. ως εμπερικλείον την έννοια της γενικολογίας και ως ευρισκόμενο σε αντίθετη κατεύθυνση με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του νόμου για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Απομένει, πλέον, η ίδια η εφαρμογή της διάταξης στην πράξη να αποδείξει σε ποια κατεύθυνση βρίσκεται η σωστή άποψη, να αποδείξει δηλαδή πόσο δίκιο είχε η Γ.Σ.Ε.Ε. στις υποδείξεις της για την εισαγωγή ενός γενικευμένου αλλά μοριοποιημένου συστήματος κρίσεως των υποβαλλομένων αιτήσεων διευκόλυνσης.

Σημειώνεται, τέλος, ότι οι απόψεις της Γ.Σ.Ε.Ε. συμπλέουν και με τα πορίσματα του κοινωνικού διαλόγου που οδηγούν στην μεταφορά των πρακτικών αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και στον τομέα της εισφοροδιαφυγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Άρθρο 62
Σύνταξη αιτία θανάτου

1. Η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε επιστήσει με ιδιαίτερα έντονες παρατηρήσεις την προσοχή του αρμόδιου Υπουργείου στη σοβαρότητα της προτεινόμενης ρύθμισης. Συγκεκριμένα, στο με αριθμ. Πρωτ. 3457/27.11.98 έγγραφο της Γ.Σ.Ε.Ε. τονίζεται ότι «ο περιορισμός του δικαιώματος συνταξιοδότησης του επιζώντος συζύγου σε 3 χρόνια μπορεί να θεωρηθεί ως αντισυνταγματική κατάργηση υφισταμένου νομίμου δικαιώματος» και ότι, κατά την άποψη της Γ.Σ.Ε.Ε. «οποιαδήποτε ρύθμιση θίγουσα υφιστάμενο ώριμο συνταξιοδοτικό δικαίωμα θα καταπέσει ενώπιον των δικαστηρίων».

   Είναι χρήσιμο να επισημανθεί -για να καταδειχθεί η υπευθυνότητα και η υψηλή ποιότητα των υποδείξεων της Γ.Σ.Ε.Ε.- ότι και η Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών (Τμήμα Νομοτεχνικής Επεξεργασίας Σχεδίων και Προτάσεων Νόμων), παρατηρεί, στην με ημερ. 7/12/98 (δηλαδή μετά 10 ημέρες από τη διατύπωση της γνώμης της Γ.Σ.Ε.Ε.) Έκθεσή της ότι με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις το νομοσχέδιο «στερεί από συνταγματικά προστατευμένες κατηγορίες (χήρες) την ασφαλιστική προστασία που δικαιούνται και δημιουργεί έμμεσες διακρίσεις κατά των γυναικών, κατά τρόπο αντίθετο προς το Σύνταγμα (άρθρα 21 παρ. 2 και 3 και 4 παρ. 2) και το Κοινοτικό Δίκαιο (άρθρο 119 Συν ΕΚ)».

   Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω *η Γ.Σ.Ε.Ε. εξέφρασε άποψη περί αντισυνταγματικότητας της συγκεκριμένης διάταξης 10 ημέρες πριν εκφράσει την ίδια, ακριβώς, άποψη και η Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών της Βουλής.*
2. Στις προτάσεις της Γ.Σ.Ε.Ε. υποδεικνυόταν ως «ορθότερη η ολοσχερής απόσυρση της διάταξης

-πλην της εξομοίωσης των χήρων με τις χήρες». Παράλληλα, όμως υπήρχε και η επισήμανση ότι -αν η διάταξη δεν απεσύρετο- θα έπρεπε να τροποποιηθούν οι προτεινόμενες ρυθμίσεις με τη συνεκτίμηση «τόσο της οικογενειακής κατάστασης του επιζώντος συζύγου (ύπαρξη τέκνων, ηλικία τους κ.λ.π.) και τα οικογενειακά του εισοδήματα όσο και η αδυναμία εύρεσης εργασίας με τις παρούσες συνθήκες αυξημένης ανεργίας στην αγορά εργασίας» ειδικότερα στην ηλικία των 45 ετών για τις χήρες.

Τελικώς η διάταξη δεν απεσύρθη αλλά ψηφίσθηκε ως άρθρο 62 του νέου νόμου. Κατά την άποψή μας η ρύθμιση παραμένει αμφιβόλου συνταγματικής νομιμότητας και δεν έχουμε παρά να αναμένουμε την έκδοση σχετικών δικαστικών αποφάσεων που θα κρίνουν την τύχη της.

Έτσι ή αλλιώς, όμως, στο τελικό κείμενο που ψηφίσθηκε συνεκτιμήθηκαν οι υποδείξεις της Γ.Σ.Ε.Ε. με συνέπεια:

α) Το αναφερόμενο όριο ηλικίας του επιζώντος συζύγου, κατά το χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου, να μειωθεί από το 45ο (που προέβλεπαν τόσο το αρχικό προσχέδιο όσο και το Σχέδιο Νόμου) στο 40ο έτος, με συνέπεια οι χήρες (και οι χήροι) ηλικίας 41-45 ετών να μην αντιμετωπίζουν κίνδυνο περιορισμού του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος σε 3 μόνο χρόνια. Η βελτίωση είναι αισθητή επειδή καλύπτει μία μεγάλη ομάδα γυναικών σε ιδιαίτερα ευπαθή και δύσκολη ηλικία (ύπαρξη μικρών παιδιών, αδυναμία απασχόλησης κ.λ.π.).

β) Ο περιορισμός της σύνταξης του επιζώντος συζύγου (χήρας ή χήρου) σε περιπτώσεις που αυτός εργάζεται ή απασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό ή το Δημόσιο γίνεται , πλέον, στο 50% και όχι στο 30% αυτής (όπως προέβλεπαν τόσο το προσχέδιο όσο και το Σχέδιο Νόμου).

γ) Για τους αναπήρους (σε ποσοστό 67% και άνω) επιζώντες συζύγους επήλθαν δύο βελτιώσεις στο τελικώς ψηφισθέν κείμενο. Πρώτον αντικαταστάθηκε η ανατομοφυσιολογική αναπηρία με την έννοια της σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας και δεύτερον αντί της καταβολής του 50% καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για όσο χρόνο διαρκεί η αναπηρία, ανεξαρτήτως άλλων προϋποθέσεων.

δ) Η επαναχορήγηση της διακοπείσας (εν όλω ή εν μέρει) σύνταξης με την συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας στις περιπτώσεις που ο επιζών των συζύγων εργάζεται ή απασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη γίνεται στο 70% της σύνταξης (και όχι στο 50% αυτής όπως προβλεπόταν τόσο στο Προσχέδιο όσο και στο Σχέδιο Νόμου).

Με την επισήμανση και της πρόβλεψης της παραγράφου 5 του άρθρου 62 («οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που ο θάνατος επέρχεται μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου») πρέπει να παρατηρηθεί ότι το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 62 έχει ουσιωδώς περιορισθεί. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι έπαυσαν να υφίστανται τα στοιχεία αντισυνταγματικότητας της διάταξης για το περιορισμένο, έστω, πεδίο εφαρμογής της. Όπως άλλωστε ομολογήθηκε και στη Βουλή κατά τη συζήτηση του θέματος στην Ολομέλεια, στην πραγματικότητα αφαιρέθηκαν ποσά που εδικαιούντο οι χήρες και μεταβιβάστηκαν στους χήρους (σελ. 2544 ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ 16/12/98).

Άρθρο 63
Απασχόληση συνταξιούχων

Η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε εκφράσει συγκεκριμένες αντιρρήσεις για το αρχικό κείμενο της διάταξης. Το τελικώς ψηφισθέν κείμενο (άρθρο 63 του νόμου) αποδέχθηκε τις εξής υποδείξεις της Γ.Σ.Ε.Ε.

α) Το προβλεπόμενο όριο των 200.000 δρχ. (πέραν του οποίου το ποσό της σύνταξης, για τους έχοντες συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας τους, καταβάλλεται μειωμένο κατά 70%) αναπροσαρμόσθηκε στις 250.000 (η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε προτείνει 300.000 δρχ.)

β) Το πιο πάνω ποσόν προσαυξάνεται κατά 20% για κάθε τέκνο που είναι ανήλικο ή σπουδάζει σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές και μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους ή είναι ανίκανο για κάθε βιοποριστική εργασία (η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε προτείνει να συνεκτιμηθούν και τα οικογενειακής κατάστασης κριτήρια - η συνεκτίμηση όμως αυτή έγινε μόνο για τους έχοντες συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας τους συνταξιούχους). Για την ολοκλήρωση της σχετικής εικόνας σημειώνουμε ότι

στο με αριθμ. Πρωτ. 3457/27.11.98 έγγραφο της Γ.Σ.Ε.Ε. προς τον Υπουργό Εργασίας αναφέρεται ότι «δεν μπορεί να αποτελεί μοναδικό κριτήριο της αναστολής της σύνταξης η ηλικία αλλά πρέπει να συνεξετάζεται και η σύνθεση της οικογενείας, η ηλικία των τέκνων, τα οικογενειακά εισοδήματα κ.λ.π.», ενώ ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ του σχετικού εγγράφου υπήρχε πίνακας συγκεκριμένων περιπτώσεων παραδειγμάτων των κοινωνικών προβλημάτων που θα δημιουργούσε η ψήφιση της αρχικής διάταξης του νομοσχεδίου.

γ) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αναπροσαρμόζεται το πιο πάνω ποσόν των 250.000 δρχ. Στο αρχικό κείμενο δεν υπήρχε διάταξη για την αναπροσαρμογή του ποσού αυτού. Η Γ.Σ.Ε.Ε. είχε υποδείξει την έλλειψη αυτή του νομοσχεδίου και είχε επισημάνει ότι η παράλειψη πρόβλεψης διαδικασίας ή δυνατότητας αναθεώρησης (έστω, λόγω πληθωρισμού) του αρχικώς οριζομένου ποσού με Π.Δ. ή Υπουργική απόφαση θα είχε ως συνέπεια, την προϋπόθεση ψήφισης νέου νόμου για τον τιμαριθμικό επανακαθορισμό του ποσού βάσης. Η υπόδειξη αυτή της Γ.Σ.Ε.Ε. έγινε πλήρως αποδεκτή.

δ) Η παρατήρηση της Γ.Σ.Ε.Ε. ότι από το συνδυασμό των παραγράφων 11 (ισχύς του άρθρου 63 του νόμου μετά 2ετία από της ψηφίσεώς του Νόμου) και 7 (διαφοροποίηση των μέχρι τη δημοσίευση του νόμου συνταξιούχων από εκείνους που θα καταστούν συνταξιούχοι μετά τη δημοσίευση του νόμου, με δυσμενέστερες ρυθμίσεις για τους δεύτερους, αφού για τους πρώτους δεν αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξής τους έστω κι αν η ηλικία τους είναι κάτω των 55 ετών) προκύπτει παρώθηση των θιγομένων προς άμεση συνταξιοδότηση, είχε ως συνέπεια να τροποποιηθεί η παράγρ. 7 ώστε να περιλάβει, εκτός των μέχρι τη δημοσίευση του νόμου συνταξιούχων και εκείνους που έχουν θεμελιώσει, μέχρι την ίδια ημερομηνία, συνταξιοδοτικό δικαίωμα (χωρίς, όμως, να το ασκήσουν). Συνεπώς και στο σημείο αυτό οι υποδείξεις της Γ.Σ.Ε.Ε. αποδείχθηκαν ορθές και έγιναν αποδεκτές.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Ασχέτως, πάντως, των ανωτέρω, πρέπει



να επισημανθεί ότι με τον Ν.2592/1998 είχε προηγηθεί η θεσμοθέτηση του περιορισμού του ποσού της σύνταξης των συντ/χων (Ν.3163/55, Ν.Δ. 4277/62) που εργάζονται στο δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και δεν έχουν κάνει αναστολή της σύνταξής τους. Η ρύθμιση αυτή διαφοροποιείται ουσιαστικά από τη ρύθμιση του άρθρου 63 του Ν.2676/1999 και επειδή είναι άμεσης εφαρμογής (ισχύει ήδη, από 1.8.97) ενώ η ρύθμιση του άρθρου 63 τίθεται σε ισχύ μετά 2ετία (από τις αρχές του έτους 2001) αλλά και επειδή εμφανίζει σοβαρές ουσιαστικές αποκλίσεις από τη ρύθμιση του άρθρου 63.

Ήδη, κατά την άποψή μας, απαιτείται άμεση μελέτη των 2 αυτών πρόσφατων ρυθμίσεων, λεπτομερής εντοπισμός των επί μέρους αποκλίσεών τους και προσπάθεια ψήφισης νέας διάταξης για την προσέγγιση των διαφορών και την ενιαιοποίηση των προϋποθέσεων και των συνεπειών της απασχόλησης των συνταξιούχων ασχέτως αν αυτοί ανήκουν ή απασχολούνται στο δημόσιο, στον ευρύτερο δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Άρθρο 64
Ποσόν κατώτατων ορίων συντάξεων νέων ασφαλισμένων



Θετική η ρύθμιση. Διορθώνει μία κατάφωρη αδικία που είχε εισαγάγει ο Ν.2084/92 σε βάρος των αναπήρων συνταξιούχων νέων ασφαλισμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'
ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 70
Αύξηση ποσού ΕΚΑΣ

Παρά το ότι η διάταξη δεν επαναφέρει τη σύνδεση του κατωτάτου ορίου των συντάξεων με το 20πλάσιο του κατώτατου ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, η προβλεπόμενη αύξηση κατά 50% των ποσών του ΕΚΑΣ για το 1999 είναι θετική ρύθμιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Επιλογή ρυθμίσεων που προέκυψαν από τροπολογίες που κατατέθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης του νομοσχεδίου στην Ολομέλεια της Βουλής.

Ο αριθμός των τροπολογιών που κατατέθηκαν στη Βουλή κατά τη διάρκεια της συζήτησης του νομοσχεδίου στην Ολομέλεια του Σώματος ξεπέρασε κάθε ανεκτό όριο αφού έφθασε τις 150. Παρά τη διαπίστωση ότι πολλές εκ των τροπολογιών αυτών ήταν πανομοιότυπες και είχαν κατατεθεί περισσότερες φορές από διαφορετικές ομάδες βουλευτών και παρά την ευχερή, επίσης, διαπίστωση ότι ικανός αριθμός εκ των τροπολογιών αυτών δεν είχαν σχέση με ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης, δεν παύει να ισχύει **το φαινόμενο της προσπάθειας ρύθμισης σοβαρών θεμάτων μέσω της διαδικασίας των τροπολογιών** που κατά την επιεικέστερη έκφραση προϋποθέτει μη επαρκή μελέτη του εκάστοτε υπό ρύθμιση θέματος.

Στη συνέχεια επισημαίνεται μικρός αριθμός άρθρων του τελικού κειμένου του ψηφισθέντος νόμου που εμφανίζουν μείζονα σημασία:

Άρθρο 83

Με την παρ. 2 του άρθρου 83, το μόνιμο προσωπικό των ν.π.δ.δ. που μετατρέπονται σε ανώνυμες εταιρείες:

α) δικαιούνται από την ανώνυμη εταιρεία συνολικές αποδοχές τουλάχιστον ίσες με αυτές που ελάμβανε κατά το χρόνο της μετατροπής

β) διατηρεί τη μονιμότητά του και δεν λύεται η σχέση εργασίας του παρά μόνο για τους ίδιους λόγους με τους δημοσίους υπαλλήλους.

γ) μετατάσσεται στο δημόσιο τομέα, με αίτησή του, σε περίπτωση διάλυσης των ανωνύμων αυτών εταιρειών.

Επισημαίνεται ότι η ρύθμιση αυτή είχε καταστεί αναγκαία μετά την έκδοση της γνωστής δικαστικής απόφασης περί απώλειας της μονιμότητας για το προσωπικό των ν.π.δ.δ. που μετατρέπονταν σε ανώνυμες εταιρείες.

Η ρύθμιση του άρθρου 83 έχει και έμμεσες ασφαλιστικές συνέπειες.

Άρθρο 84

Με την παρ. 2 του άρθρου 84 συμπληρώνεται ο Ν.2608/1998 (ΦΕΚ 89/α/22.4.98) ώστε στο ιατρικό προσωπικό του Κλάδου ΕΣΥ να περιλαμβάνονται από 1.1.98 και οι οδοντίατροι.

Το θέμα της παρεχόμενης από τους διάφορους ασφαλιστικούς οργανισμούς οδοντιατρικής περίθαλψης πρέπει να αντιμετωπισθεί στο σύνολό του αφού η περίθαλψη αυτή εμφανίζει σοβαρότατες αποκλίσεις και διαφοροποιήσεις

κατά οργανισμό, ενώ σε σημαντικές περιπτώσεις (ασφαλιστικά ταμεία που καλύπτουν μεγάλες ομάδες ασφαλισμένων) η οδοντιατρική περίθαλψη ουδόλως προβλέπεται.
Η ρητή αναφορά και των οδοντιάτρων στο ιατρικό προσωπικό του Κλάδου ΕΣΥ αποτελεί βήμα προς την σωστή κατεύθυνση.

Άρθρο 87

Με την παρ. 2 του άρθρου 87 προβλέπεται η επέκταση της ειδικής εισφοράς (εθνική συμμετοχή) που καταβάλλεται από τον ΟΑΕΔ και στους απολυθέντες κατά τα έτη 1991, 1992 και 1993 χαλυβουργούς.
Επισημαίνεται ότι η πιο πάνω εθνική συμμετοχή που είναι ισόποση προς την αντίστοιχη εγκρινόμενη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), προβλέπεται από το άρθρο 18 του Ν.2367/1995, κατ' εφαρμογή της Σύμβασης (Ν.1274/1990) της Ελλάδας με την Ε.Ε. προς υλοποίηση του μέτρου επιδοτήσεων για τους εργαζόμενους στις Χαλυβουργίες που προβλέπει η συνθήκη της ΕΚΑΧ (άρθρο 56 παρ. 28).
Η συμπλήρωση της αντίστοιχης διάταξης του Ν.2637/1995 είχε καταστεί αναγκαία επειδή η ισχύουσα από το 1995 ρύθμιση αφορούσε το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης της χαλυβουργίας της περιόδου 1993-1995 χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε μνεία για τα έτη 1991-1992. Έτσι ενώ η ΕΚΑΧ κατέβαλε στους απολυθέντες χαλυβουργούς και των ετών 1991, 1992 και 1993 τις εισφορές που όφειλε να καταβάλλει, η καταβολή της εθνικής συμμετοχής δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί.
Το ποσόν που θα καταβληθεί στους απολυθέντες χαλυβουργούς για τα έτη 1991, 1992 και 1993 προβλέπεται να ανέλθει στα 171.000.000 δρχ. σύμφωνα με την αντίστοιχη Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου που συνοδεύει την κατατεθείσα τροπολογία.

Άρθρο 88

Η ρύθμιση του άρθρου 88 δεν υπήρχε ούτε στο κείμενο του Προσχεδίου Νόμου που είχε διαβιβαστεί στην ΟΚΕ για γνωμοδότηση αλλά ούτε και στο κείμενο του νομοσχεδίου που είχε κατατεθεί στη βουλή. Προέκυψε από συγκεκριμένη τροπολογία (γεν. αριθμ. 2301 και ειδ. αριθμ. 296) που κατατέθηκε, το βράδυ της προτελευταίας ημέρας συζήτησης του νομοσχεδίου στην Ολομέλεια της Βουλής, από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον Υπουργό ΥΠΕΘΟ.
Με τη ρύθμιση του άρθρου 88:

α Οφειλέτες εισφορών προς το ΙΚΑ κύριοι ιδιωτικών οικοδομικών έργων ή εργασιών μπορούν να ζητήσουν την εξόφληση των οφειλών τους είτε εφάπαξ (με έκπτωση 80% επί των προσθέτων τελών ή προσαυξήσεων) είτε τμηματικά (σε 60 ισόποσες μηνιαίες δόσεις με έκπτωση 50% των προσθέτων τελών και προσαυξήσεων και με προκαταβολή του 5% της συνολικής οφειλής). Επισημαίνεται ότι στο κείμενο της τροπολογίας προβλεπόταν έκπτωση 60% στην περίπτωση της εφάπαξ εξόφλησης (που τελικώς έγινε 80%) και στην περίπτωση της τμηματικής καταβολής οι προβλεπόμενες δόσεις ήσαν 36 (έγιναν τελικώς 60) και η έκπτωση 20% (έγινε τελικώς 50%).

β Καθυστερούμενες ασφαλιστικές εισφορές από επιχειρήσεις των Αθηνών που υπέστησαν υλικές ζημιές από πράξεις βίας αναρχικών ατόμων επαναρυθμίζονται με συνυπολογισμό και των προσθέτων τελών μειωμένων, όμως, κατά 80% με κεφαλαιοποίηση, αναστολής της καταβολής κατά 1 έτος και εν συνεχεία εξόφληση σε 60 ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Επισημαίνεται ότι στο κείμενο της τροπολογίας η έκπτωση προβλεπόταν στο 50% των πρόσθετων τελών και οι δόσεις ορίζονταν σε 36.

γ Για τα αστικά και υπεραστικά ΚΤΕΛ και τους δημοτικούς Οργανισμούς και επιχειρήσεις που εκτελούν συγκοινωνιακό έργο καθώς και για τις επιχειρήσεις της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης περιοχών Πειραιά, Αγίας Σοφίας, Σαλαμίνας, Δραπετσώνας, Καμινίων, Κερατσινίου και Περάματος που λειτουργούσαν κατά την 31.12.1996 παρέχεται έκπτωση στα πρόσθετα τέλη σε ποσοστό 80% αυτών για την περίπτωση εφάπαξ εξόφλησης και 50% για την περίπτωση τμηματικής (έως 60 δόσεις) καταβολής των οφειλομένων ασφαλιστικών εισφορών. Επισημαίνεται ότι στο κείμενο της τροπολογίας οι αντίστοιχες εκπτώσεις ήταν 60% (εφάπαξ εξόφληση) και 30% (τμηματική καταβολή) ενώ οι προβλεπόμενες δόσεις ήσαν 24 έως 36.

δ Τα ίδια πιο πάνω ποσοστά εκπτώσεων

(80% και 60% αντίστοιχα για εφάπαξ ή τμηματική εξόφληση) και αριθμός δόσεων (60) εφαρμόζονται και για τις οφειλές των επιχειρήσεων των νομών Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης προς τους κλάδους επικουρικής ασφάλισης και πρόνοιας του Επικουρικού Ταμείου Εργατοϋπαλλήλων Μετάλλου.

ε Οι προβλεπόμενοι από τον Κανονισμό Ασφάλισης του Ι.Κ.Α. συντελεστές υπολογισμού των κατ' ελάχιστον απαιτουμένων ημερών εργασίας για τα ιδιωτικά οικοδομο-τεχνικά έργα μειώνονται κατά 10% (με στρογγυλοποίηση σε εκατοστά της μονάδας για τους προκύπτοντες συντελεστές).

Όλες οι πιο πάνω ρυθμίσεις που προτάθηκαν με την κατατεθείσα από τους Υπουργούς Εργασίας και ΥΠΕΘΟ τροπολογία, συνεπάγονται οικονομικές απώλειες για το Ι.Κ.Α. 28,5 δις δρχ. (βλ. Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που συνοδεύει, σύμφωνα με το άρθρο 75 παρ. 2 του Συντάγματος, την κατατεθείσα τροπολογία).

Οι πιο πάνω απώλειες συνεκτιμήθηκαν με βάση τις προτεινόμενες με την τροπολογία εκπτώσεις που όμως, τελικώς αυξήθηκαν κατά 20%-30%. Συνεπώς, οι συνολικές απώλειες του Ι.Κ.Α. από το τελικώς διαμορφωθέν κείμενο του άρθρου 88 προβλέπεται να αυξηθούν κατά 2.5 περίπου δις δρχ. ακόμη, προσεγγίζοντας το συνολικό ύψος των 31 δις δρχ.



Είναι σαφές ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 88 μπορούν να χαρακτηρισθούν *ως επιεικώς απαράδεκτες* αφού:

1. ουσιαστικώς υπονομεύουν οποιαδήποτε άλλη προσπάθεια έχει αναληφθεί για την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής (Ν.2556/97 και κεφ. ΣΤ και Ζ του ίδιου του νόμου 2676/1999)
2. συνεχίζουν την πολλάκις καταγγελθείσα πρακτική άσκησης κοινωνικο-οικονομικής πολιτικής με την καταλήστευση της περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών που καλείται να υποκαταστήσει τον κρατικό προϋπολογισμό και
3. καταγράφουν (κυρίως αυτό) την νοοτροπία των βουλευτών όλου του πολιτικού φάσματος (με ελάχιστες εξαιρέσεις) που αυτο-αναγορεύονται σε διαχειριστές των ασφαλιστικών εισφορών και των εξ' αυτών ασφαλιστικών δικαιωμάτων των ασφαλισμένων και συνταξιούχων.

Άρθρο 90

Με την ρύθμιση του άρθρου 90 οι απασχολούμενοι ή απασχοληθέντες σε χώρους εξόρυξης, εμπλουτισμού και κατεργασίας πετρωμάτων για παραγωγή ινών αμιάντου, καθώς και σε χώρους παραγωγής προϊόντων αμιαντοτσιμέντου δικαιούνται σύνταξη από το Ι.Κ.Α. και το Ι.Κ.Α.-ΤΕΑΜ με την συμπλήρωση του 5ου έτους της ηλικίας τους, εφόσον έχουν πραγματοποιήσει οποτεδήποτε 4500 τουλάχιστον ημέρες εργασίας αποκλειστικά στους χώρους αυτούς.

Επισημαίνεται ότι για όσους έχουν συμπληρώσει τις πιο πάνω προϋποθέσεις κατά τη δημοσίευση του νόμου η προκύπτουσα επιβάρυνση καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό και καταβάλλεται στο Ι.Κ.Α. εντός διετίας.

Σύμφωνα εξάλλου, με την Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου η συνολική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού από την άμεση συνταξιοδότηση όσων έχουν ήδη συμπληρώσει τις σχετικές προϋποθέσεις θα προσεγγίσει τα 2,5 δις δρχ.

Σημειώνεται, πάντως, ότι η πιο πάνω συνολική ρύθμιση αποτελεί μείωση των ορίων δικαιώματος συνταξιοδότησης των εργαζομένων στους χώρους που αναφέρονται, στα επίπεδα που ισχύουν για τους εργαζόμενους στις υπόγειες μεταλλευτικές εργασίες (50 ετών με 4500 ένσημα τουλάχιστον).

Το ΕΥΡΩ και οι προοπτικές για την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική στην Ευρώπη

Το κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζει τα κύρια σημεία της εισήγησης του Jacques Freyssinet (Διευθυντή του Ινστιτούτου Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών IRES και Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο, Paris 1) που παρουσιάστηκε τον Νοέμβριο του 1998 στα πλαίσια του Διεθνούς Συνεδρίου του WSI με θέμα "Η απασχόληση στην Ευρώπη και η κοινωνική ενοποίηση το 2001".

Επιμέλεια: ***Ευαγγελία Σουμέλη***

Ο Jacques Freyssinet ξεκίνησε την ομιλία του με την διαπίστωση ότι οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δεν καθορίζονται αποκλειστικά και μόνο από το περιεχόμενο των συνθηκών ή από την φύση των θεσμών που εγκαθιδρύουν αυτές τις συνθήκες. Ειδικότερα, σε ότι αφορά την απασχόληση και την κοινωνική προστασία η παγκόσμια οικονομική συγκυρία αναλαμβάνει ένα πολύ σημαντικό ρόλο. Στην συνέχεια, ο Jacques Freyssinet όρισε σαν αντικείμενο της συζήτησης του τον προσδιορισμό "σεναρίων κοινωνικής πολιτικής" σε συνάρτηση με επιλογές της οικονομικής πολιτικής, διότι η απασχόληση εξαρτάται από τον κοινό τόπο αυτών των δύο πολιτικών.

Το *πρώτο σενάριο*, αναπτύσσει την υπόθεση της περαιτέρω φιλελευθεροποίησης των αγορών και την διατήρηση μη συντονισμένων εθνικών πολιτικών. Αναλυτικότερα, το σενάριο αυτό υποθέτει ότι η ΕΕ θα δώσει προτεραιότητα στην πλήρη φιλελευθεροποίηση των αγορών, η ΟΝΕ θα λειτουργεί σύμφωνα με την αυστηρή τήρηση των αρχών της Συνθήκης του Μάαστριχ και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα είναι άγρυπνος φρουρός της νομισματικής ορθοδοξίας. Το ίδιο σενάριο υποθέτει ακόμη ότι οι χώρες μέλη της ΕΕ θα προσπαθήσουν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα τους μειώνοντας τον πληθωρισμό. Από αυτές τις υποθέσεις ο Jacques Freyssinet συνάγει τις ακόλουθες επιπτώσεις:

Η βελτίωση της απασχόλησης θα επιδιωχθεί με την επιβολή ευελιξιών στις αγορές εργασίας,

την ευελιξία των μισθών και την διευθέτηση του χρόνου εργασίας. Οι εθνικοί κανόνες (θεσμικό πλαίσιο και συλλογικές συμβάσεις) θα εξαλειφθούν ή θα αποδυναμωθούν προς όφελος των αποκεντρωμένων διαπραγματεύσεων και των πολιτικών διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων, σε κλίμακα επιχείρησης. Θα γίνει πιο έντονη η διαίρεση του εργατικού δυναμικού σε αυτούς που αμείβονται με μισθό και σε αυτούς που συντηρούνται με ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα το οποίο, θα έχει σαν στόχο να δημιουργεί ένα δίχτυ προστασίας χωρίς ταυτοχρόνως να αναιρεί το κίνητρο αναζήτησης εργασίας εκ μέρους των ανέργων. Η κοινοτική πολιτική θα χρησιμοποιεί την αρχή της επικουρικότητας και θα καταπολεμά τις μορφές αθέμιτου ανταγωνισμού. Η βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτού του σεναρίου είναι η κοινωνική αποδοχή του, η οποία δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη διότι εξ' αιτίας μιας τέτοιας πολιτικής διευρύνονται οι κοινωνικές ανισότητες και εντείνεται η αποδιάρθρωση του κοινωνικού ιστού. Επομένως, το πρώτο σενάριο αποτελεί ευθεία προέκταση της σημερινής κατάστασης.

Το *δεύτερο σενάριο*, αναπτύσσει την υπόθεση ότι στην Ευρώπη θα υπάρξουν συντονισμένες και θεσμικά κατοχυρωμένες πολιτικές, καθώς και ότι θα γίνει προσπάθεια για πραγματική σύγκλιση. Αναλυτικότερα, οι υποθέσεις αυτού του σεναρίου είναι οι εξής:

Η διαπίστωση ότι η ΕΕ αποτελεί έναν οικονομικό χώρο με μικρό άνοιγμα στο διεθνή ανταγωνισμό (το 90% των αγαθών και υπηρεσιών που καταναλώνει η ΕΕ, παράγονται από την ίδια) και ότι ο βαθμός ολοκλήρωσης των οικονομιών των χωρών μελών είναι υψηλός, θα οδηγήσει στην ύπαρξη μιας αυτόνομης κοινής οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Επομένως, θα καταστεί δυνατή μια συμφωνία μεταξύ των χωρών μελών για το συντονισμό των εθνικών πολιτικών με κριτήρια, τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης, την απασχόληση, και την κοινωνική συνοχή. Σε μια τέτοια περίπτωση, η ΕΕ θα απαιτούσε τους αναγκαίους δημοσιονομικούς χώρους για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής. Με αυτές τις υποθέσεις ο Jacques Freyssinet εκτιμά ότι θα υπάρξουν οι εξής επιπτώσεις:

Τα κοινωνικά δικαιώματα και η κοινωνική συνοχή δεν θα θεωρούνται υποπροϊόντα αλλά όροι των καλών οικονομικών επιδόσεων. Η απασχόληση αποκτά προτεραιότητα στην οποία πρέπει να υπακούουν η οικονομική και η κοινωνική πολιτική. Η συνάρθρωση των οικονομικών και των κοινωνικών στόχων θα βασίζεται στην διαπραγμάτευση μεσοπρόθεσμων τριμερών συμβιβασμών. Η κοινή στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης που θα προωθείται από την ΕΕ θα παίρνει σοβαρά υπόψη την ύπαρξη και την ανάγκη διατήρησης του "ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου". Αυτό το μοντέλο, δεν συνεπάγεται την ομοιογενοποίηση των συνθηκών εργασίας, αλλά την σταδιακή διεύρυνση ενός κοινού υπόβαθρου για τον συντονισμό των εθνικών πολιτικών και την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής συλλογικής διαπραγμάτευσης. Η βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτού του σεναρίου είναι η ύπαρξη πολιτικής βούλησης των χωρών μελών τόσο για την επιλογή των στόχων όσο και για την αποδοχή του συντονισμού που συνεπάγεται την ενίσχυση των ευρωπαϊκών οργάνων ως βαθμίδα απόφασης.

Το *τρίτο σενάριο,* αναφέρεται στην ευρωπαϊκή οικονομική ενότητα και στις εθνικές κοινωνικές ρυθμίσεις. Οι υποθέσεις αυτού του σεναρίου είναι ότι η δημιουργία ενός ενιαίου οικονομικού και νομισματικού χώρου θα ενισχύσει την διεθνή εξειδίκευση χωρών ή περιοχών της Ευρώπης με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των παραγωγικών συστημάτων και των κοινωνικών ρυθμίσεων. Έτσι, στους κόλπους της ΕΕ ο διεθνής καταμερισμός εργασίας θα δημιουργήσει δύο αντίθετες καταστάσεις: Έναν χώρο που θα χρησιμοποιεί υψηλή τεχνολογία και εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης που θα παράγει σύνθετα προϊόντα και υπηρεσίες και έναν άλλο χώρο, που θα παράγει πολλά προϊόντα με εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης και ο οποίος θα υπακούει σε μια λογική ανταγωνιστικότητας βασισμένης στην φθηνή εργασία. Με βάση αυτές τις υποθέσεις ο Jacques Freyssinet εκτιμά ότι θα υπάρξουν οι εξής επιπτώσεις:

Ο δυϊσμός της παραγωγής, όπως έχει περιγραφεί πιο πάνω θα τείνει να δημιουργήσει έναν δυϊσμό στις αγορές εργασίας. Ορισμένες χώρες ή περιοχές θα δώσουν προτεραιότητα στην ευελιξία της παραγωγής επομένως στην υψηλού επιπέδου ειδίκευση, σε συμμετοχικές μορφές οργάνωσης

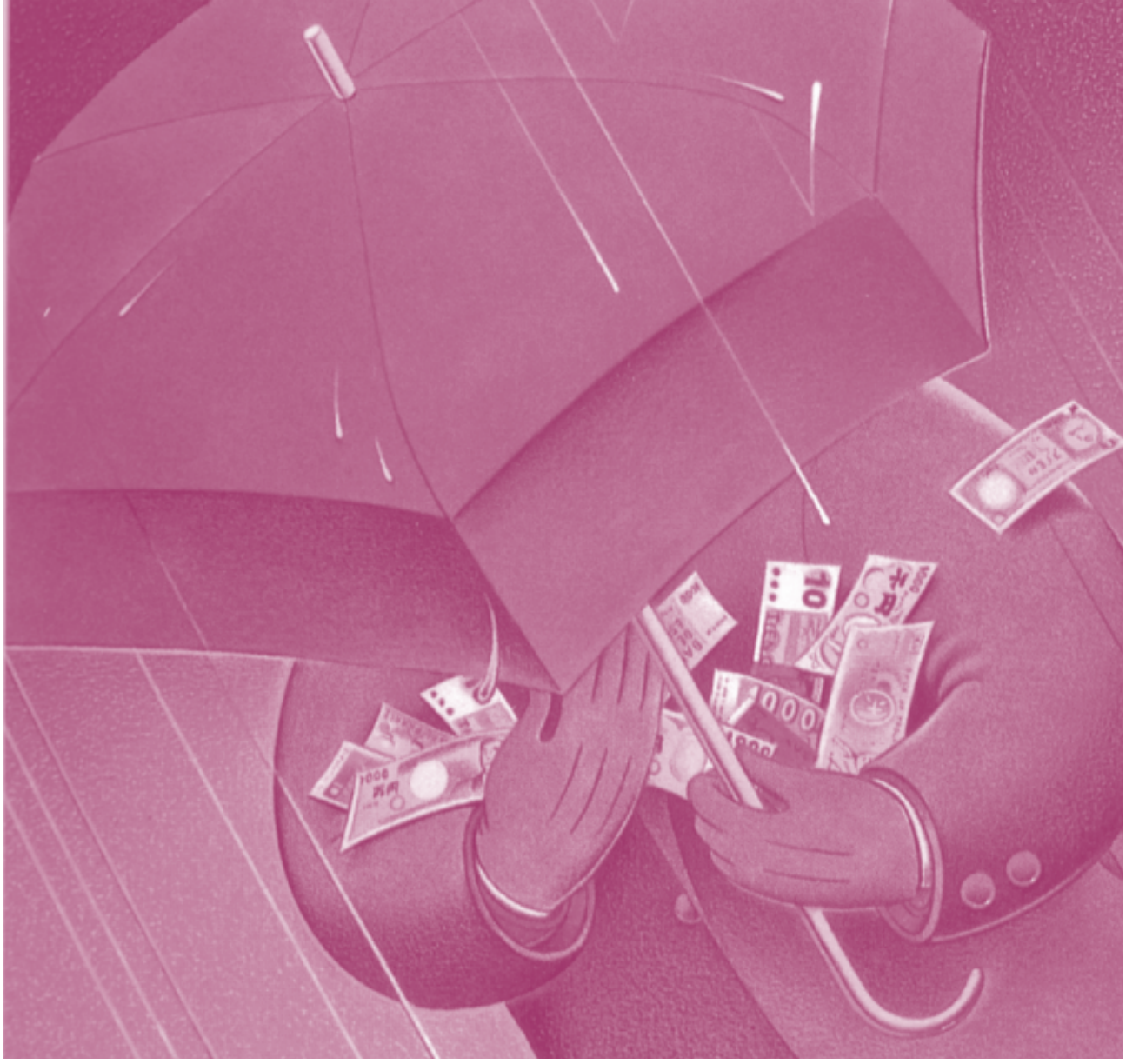

της εργασίας και σ' ένα ενεργητικό σύστημα συλλογικής διαπραγμάτευσης. Αντιθέτως, άλλες χώρες ή περιοχές θα προσελκύσουν επενδύσεις προσφέροντας χαμηλούς μισθούς και χαλαρό θεσμικό πλαίσιο εργασιακών σχέσεων. Ο ίδιος δυϊσμός θα υπάρξει και στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Στην πρώτη περίπτωση το κράτος πρόνοιας θα μετασχηματιστεί έτσι ώστε να εγγυάται την σταθερότητα των κοινωνικών δικαιωμάτων στα πλαίσια μιας επιτάχυνσης της επαγγελματικής της επαγγελματικής κινητικότητας. Στην άλλη περίπτωση, η μείωση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας θα επιφέρει την αποδυνάμωση (ή δεν θα επιτρέψει την βελτίωση) των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Στην συνέχεια της ομιλίας του, ο Jacques Freyssinet εξέτασε ποιες στρατηγικές μπορεί να υιοθετήσουν οι κοινωνικοί συνομιλητές και ποιες δυνατότητες συμβιβασμών υπάρχουν. Σε ότι αφορά την στάση της εργοδοσίας, οι επιχειρήσεις και οι συνδικαλιστικές τους οργανώσεις δείχνουν έντονη προτίμηση στο πρώτο σενάριο. Αντιθέτως, τα συνδικάτα δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση για το δεύτερο σενάριο, διότι δίνει προτεραιότητα στην απασχόληση και δημιουργεί τις συνθήκες που αποτρέπουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων στις διαφορετικές χώρες. Ωστόσο, επειδή τα συνδικάτα δεν έχουν αρκετή δύναμη να επιβάλουν την πραγματοποίηση του δεύτερου σεναρίου, υπάρχει ο κίνδυνος να αναδιπλωθούν στο τρίτο σενάριο. Αυτό θα σημαίνει ότι στα πλαίσια της ΟΝΕ, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων θα υπερασπίζονται την απασχόληση και τα κοινωνικά δικαιώματα, μόνον εκεί όπου ο συσχετισμός δυνάμεων θα το επιτρέπει. Θα επιταχύνουν έτσι, την κίνηση κατάτμησης των αγορών εργασίας και των κοινωνικών συστημάτων ανάλογα με την χώρα, τον κλάδο, ή την περιοχή.



ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ:

Μύθος ή Πραγματικότητα;

του Δημήτρη Κατσορίδα

1. Οι ερμηνείες της «παγκοσμιοποίησης»

Σε μείζον οικονομικό και πολιτικό θέμα έχει αναδειχθεί το φαινόμενο της «παγκοσμιοποίησης». Πιο συχνά, όμως, η έννοια της «παγκοσμιοποίησης» χρησιμοποιείται με ιδεολογική σκοπιμότητα, προβάλλοντας το ''αναπόφευκτο'' και την ''παντοδυναμία'' της αγοράς χωρίς σύνορα, ούτως ώστε να κάμψει τις εργατικές αντιστάσεις στην αναδιάρθρωση της οικονομίας.

Ως χαρακτηριστικά της «παγκοσμιοποίησης», θεωρούνται η ταυτόχρονη επικοινωνία σε ολόκληρο τον πλανήτη, η πληθώρα υπερσυνοριακών οργανώσεων με διακρατικό χαρακτήρα (Ε.Ε., ΝΑΤΟ, ΟΟΣΑ, NAFTA, ASEAN, Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου κτλ.), η ταυτόχρονη διαχείριση χρήματος και κεφαλαίων οπουδήποτε στον κόσμο, ο όλο και περισσότερο παγκόσμιος χαρακτήρας του μάρκετινγκ προϊόντων και υπηρεσιών, η παγκόσμια διάσταση των οικολογικών επιπτώσεων στο περιβάλλον και η δημιουργία ***συνείδησης παγκοσμιότητας*** που επεκτείνεται συνεχώς σε τομείς της οικονομίας, της πληροφορίας, των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, της παιδείας κ.ά., όπου μέσω αυτών τίθενται οι βάσεις μιας *παγκόσμιας κουλτούρας* (Ε.Κ.Ο.Μ.Ε., 1998). Ισχυρίζονται ότι *«Στις μέρες μας οι εθνικές οικονομίες αναμφισβήτητα συγχωνεύονται με έναν σταθερά αναπτυσσόμενο ρυθμό, καθώς αυξάνονται οι δια-συνοριακές ροές αγαθών, εργασίας και κεφαλαίου...»* (Σ. Αμπατζόπουλος, 1998) και πως η ατμομηχανή της «παγκοσμιοποίησης» είναι ο παγκόσμιος (υπερεθνικός) καπιταλισμός, όπου οι παραγωγοί και οι επενδυτές συμπεριφέρονται όλο και περισσότερο ωσάν η παγκόσμια οικονομία να αποτελούνταν από μια ενιαία αγορά και από έναν ενιαίο χώρο παραγωγής (Ε.Κ.Ο.Μ.Ε., ό.π.).

2. Κριτική αποτίμηση των στατιστικών στοιχείων

Όμως, αντίθετα με τις προαναφερθείσες αντιλήψεις περί «παγκοσμιοποίησης», *η παγκόσμια οικονομία δεν είναι ενιαία*, ούτε βρίσκεται κάτω από μια *«παγκόσμια παράταξη»* (Ν. Καϊμάκης, 1998), δηλαδή κάτω από κοινή ηγεσία, η οποία κυβερνά τον πλανήτη. Συμπεριλαμβάνει το σύνολο των εθνικών κεφαλαίων, τα οποία βρίσκονται σε συνεχή ανταγωνισμό μεταξύ τους, δραστηριοποιούμενα όμως στο πλαίσιο του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος. Ταυτόχρονα, *η παγκόσμια οικονομία είναι ανισομερώς αναπτυγμένη* και ***πολώνεται*** σε μια ομάδα χωρών με διαρκώς αυξανόμενες οικονομικές διαπλοκές μεταξύ τους και σε μια ομάδα χωρών που ο ρόλος τους διαρκώς περιθωριοποιείται στις διεθνείς συναλλαγές, ο λεγόμενος Τρίτος Κόσμος (Γ. Μηλιός, 1997).

Οι ανεπτυγμένες χώρες συγκροτούν τρεις οικονομικές περιοχές-πόλους με υψηλό βαθμό εμπορικής ολοκλήρωσης (οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ε.Ε., της Βόρειας Αμερικής-NAFTA και της Νοτιοανατολικής Ασίας-ASEAN), δηλαδή με αυξανόμενες ανταλλαγές στο εσωτερικό τους, οι οποίες όμως είναι σχετικά κλειστές ως προς τις υπόλοιπες χώρες. Η Ευρώπη, για παράδειγμα, παράγει το 90% περίπου των αγαθών και υπηρεσιών που καταναλώνει. Επίσης, κατά μέσον όρο, ο καθένας από τους δεκαπέντε της Ε.Ε. πραγματοποιεί περίπου τα τρία τέταρτα των συναλλαγών του με τους εταίρους του στην Ένωση και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που συνδέονται με την Ένωση με συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, ολικές ή μερικές (τα στοιχεία αναφέρονται στο Bernard Cassen, 1998).

Με αυτή την έννοια, ***η συζήτηση που διεξάγεται σχετικά με την «παγκοσμιοποίηση» της οικονομίας είναι χωρίς βάση***, διότι εξακολουθούν ακόμη και σήμερα οι περισσότερες επιχειρήσεις να βασίζονται στο εθνικό κράτος.

Παράλληλα, οι επιχειρήσεις αυτές μπορεί να λέγονται «παγκοσμιοποιημένες», αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Στην πραγματικότητα είναι *τριαδικές*, με την έννοια ότι επεμβαίνουν, κατά κύριο λόγο, στους τρεις κυρίαρχους οικονομικούς πόλους: Βόρειος Αμερική (NAFTA), Δυτική Ευρώπη (Ε.Ε.) και Ζώνη Ασίας Ειρηνικού (ASEAN). Μάλιστα, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι στο εσωτερικό της εν λόγω τριάδας πραγματοποιούνται οι περισσότερες επενδύσεις. Σήμερα, τα 3/5 των *άμεσων ξένων επενδύσεων* καταλήγουν στις αναπτυγμένες χώρες και τα υπόλοιπα 2/5 στις αναπτυσσόμενες χώρες (Η Καθημερινή, 1997).

Μεταξύ 1980 και 1988 το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), που είχαν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό της τριάδας ανήλθε από 142 δισ. δολάρια σε 410 δισ. δολάρια. Το δε απόθεμα της τριάδας σε άμεσες ξένες επενδύσεις πέρασε από 30% του παγκόσμιου αποθέματος το 1980 σε 39% το 1988. Με όρους ροών διαπιστώνεται, επίσης, ότι το μερίδιο των αναπτυσσόμενων χωρών, ως χώρου υποδοχής άμεσων ξένων επενδύσεων, στη δεκαετία του 1980 έπεσε στα χαμηλότερα επίπεδα. Έτσι, ενώ στο διάστημα μέχρι το 1985 συγκέντρωνε το 18,6% των συνολικών ροών των άμεσων ξένων επενδύσεων, στην περίοδο 1985-89 το ποσοστό αυτό μειώθηκε σε 16,9% (τα στοιχεία αναφέρονται στο Η.Ι. Νικολόπουλος, 1997).

Εντούτοις, οι εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες αυξάνονται σημαντικά την περίοδο 1990-1995. Συγκεκριμένα, το μερίδιο των εισροών των ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες στο παγκόσμιο σύνολο των ροών των ΑΞΕ αυξήθηκε από 21% που ήταν κατά μέσο ετήσιο όρο στην περίοδο 1988-1992, στο 39% το 1994, για να μειωθεί το επόμενο έτος στο 32% (Πίνακας 1). Η Ασία, με εξαίρεση τη Δυτική Ασία, και ιδιαίτερα η Κίνα συγκεντρώνουν την πλειοψηφία των εισροών ΑΞΕ στον αναπτυσσόμενο κόσμο, με δεύτερη σπουδαιότερη περιοχή τη Λατινική Αμερική (Πίνακας 2). Αντίθετα, η Αφρική όχι μόνο δεν κατάφερε να αυξήσει τις εισροές ΑΞΕ σε απόλυτα νούμερα αλλά μείωσε το ποσοστό συμμετοχής της στο σύνολο των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες (τα στοιχεία αναφέρονται στο Δ. Κυρκιλής, 1998).

Όμως, οι ΑΞΕ εξακολουθούν να αποτελούν ένα φαινόμενο, το οποίο κατά κύριο λόγο αναφέρεται στις αναπτυγμένες χώρες (Πίνακας 3 και 4). Οι ΗΠΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Εισροές και Εκροές ΑΞΕ 1982-1995 (ποσοστιαία κατανομή)

	Αναπτυγμένες Χώρες		Αναπτυσσόμενες Χώρες		ΚΑΕ		Σύνολο	
Έτος	Εισροές	Εκροές	Εισροές	Εκροές	Εισροές	Εκροές	Εισροές	Εκροές
1982-1986	70 (24)*	94 (25)*	30 (-11)	6 (7)			100	100
1987-1991	82 (0,5)	94 (9)	18 (16)	6 (15)	0,4(278)	0.01	100	100
1992	65 (-3)	90 (-9)	32 (34)	10 (76)	3 (81)	0.01	100	100
1993	62 (16)	87 (13)	35 (45)	13 (51)	3 (35)	0.03	100	100
1994	59 (3)	83 (-1)	39 (19)	17 (17)	2,6 (7)	0.03	100	100
1995	63 (53)	85 (42)	32 (15)	15 (22)	3,8 (106)	0.09	100	100

*Οι αριθμοί σε παρένθεση δηλώνουν το ρυθμό μεταβολής.
Πηγή: UNSTAD (1995, 1996), Δ. Κυρκιλής (1998)

εξακολουθούν να είναι τόσο ο σημαντικότερος χορηγός όσο και ο μεγαλύτερος αποδέκτης των διεθνών επενδύσεων. Από στοιχεία του 1996 προκύπτει ότι στον τομέα των άμεσων ξένων επενδύσεων οι ΗΠΑ με 84,9 δισ. δολάρια είναι η πρώτη χώρα υποδοχής ξένων επενδύσεων. Όμως, και η πλειοψηφία των δραστηριοτήτων των αμερικανικών εταιρειών στο εξωτερικό έχουν ως προορισμό τους, κατά κύριο λόγο, την Ευρώπη: τα 2/5, περίπου, κατευθύνονται στην Ευρώπη και το 30% στις αναπτυσσόμενες χώρες. Από την πλευρά της η Ε.Ε. επένδυσε στο εξωτερικό 160,4 δισ. δολάρια περίπου, ενώ δέχτηκε την ίδια περίοδο άμεσες ξένες επενδύσεις ύψους 99,4 δισ. δολαρίων. Οι επιχειρήσεις των χωρών της Δυτικής Ευρώπης επενδύουν, κυρίως, στη Βόρεια Αμερική, καθώς επίσης και στην Ν.Α. Ασία, ενώ έχουν αρχίσει να στρέφονται και προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς αυτήν, το 1996, ανήλθαν σε 1.004 δισ. δολάρια και οι ελληνικές άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό σε 6 εκατομμύρια δολάρια (τα στοιχεία αναφέρονται στο Δ. Βασιλαντωνάκης, 1997).

Τα εν λόγω εμπειρικά στοιχεία, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι *η παραγωγή κεφαλαιουχικού εξοπλισμού εξακολουθεί να συγκεντρώνεται στην Ε.Ε., τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.* Ο μέσος όρος των πολυεθνικών επιχειρήσεων παράγει τα 2/3 της παραγωγής του και απασχολεί αντίστοιχο ποσοστό από το σύνολο των εργαζομένων του, εντός των εθνικών του συνόρων. Η General Motors και η Volkswagen, για παράδειγμα, δραστηριοποιούνται σε όλο τον πλανήτη, αλλά κατά βάση η πρώτη είναι αμερικανική και η δεύτερη γερμανική εταιρία. Υπολογίζεται δε, ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις απασχολούν 73 εκατομμύρια μισθωτούς, από τους οποίους τα 43 εκατομμύρια απασχολούνται στις χώρες που βρίσκεται η έδρα των πολυεθνικών και τα υπόλοιπα 30 εκατομμύρια σε χώρες του εξωτερικού, εκ των οποίων το 1/3 σε αναπτυσσόμενες χώρες (τα στοιχεία αναφέρονται στο Η.Ι. Νικολόπουλος, 1997).

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, δεν μπορούμε να μιλάμε για ένα αυτόνομο πολυεθνικό γεγονός, ανεξάρτητα από τα κράτη. Διότι, όπως ήδη φάνηκε από τα στοιχεία, *ο ρόλος μιας εταιρίας εξακολουθεί να καθορίζεται στενά από τη στρατηγική του εθνικού κράτους από το οποίο και εξαρτάται.*

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ετήσιες Εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες

(σε εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)

Περιοχή	Έτος						
	1984-89 (Μ.Ε.Ο.)	**1990**	**1991**	**1992**	**1993**	**1994**	**1995**
Νότια, Νοτιανατολική Αναπ. Ασία & Ειρηνικός	10007	20100	21039	27579	46600	53720	65140
Χονγκ - Κόνγκ	1833	2448	2883	8254	17713	21437	25000
Κίνα	581	830	913	4000	4400	2000	3467
Μαλαισία	233	532	389	514	1325	1817	2575
Σιγκαπούρη	286	2034	1024	1317	1784	2177	2799
Ταϊβάν	1999	5243	1854	1869	2451	2460	3822
Λ. Αμερική & Καραϊβική	597	4536	-425	2612	2231	3873	3815
Βραζιλία	184	665	1014	137	491	1037	1384
Χιλή	8	8	123	378	431	883	644
Αφρική	1031	1408	975	337	731	592	553
Δυτική Ασία	837	-459	-344	1301	749	1143	1096
Σύνολο Αναπτυσσόμ. Χωρών	7621	17765	8853	21629	32981	38612	47001

Πηγή: UNCTAD (1996), Δ. Κυρκιλής (1998)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (σε εκατ. δολάρια)

Περιοχή/Οικονομία	1985-1990	1993	1994	1995	1996
Κόσμος	141,930	218,094	238,735	316,524	349,227
Ανεπτυγμένες Χώρες	116,744	138,702	142,395	205,875	205,226
Δυτική Ευρώπη	55,625	83,979	77,120	115,599	105,379
Ευρωπαϊκή Ένωση	52,685	81,029	72,395	110,834	99,416
Αυστρία	407	977	1,311	639	3,806
Βέλγιο & Λουξεμβ.	4,069	10,750	8,514	10,299	13,920
Δανία	514	1,713	5,006	4,139	773
Φιλανδία	427	964	1,486	1,044	1,227
Γαλλία	7,161	20,754	16,625	23,735	20,809
Γερμανία	2,336	1,820	810	6,940	3,851
Ελλάδα	711	977	901	1,053	1,004
Ιρλανδία	192	1,113	934	2,317	1,455
Ιταλία	3,402	4,383	2,163	4,875	3,739
Ολλανδία	5,555	8,756	7,382	10,765	6,290
Πορτογαλία	1,041	1,534	1,270	653	607
Ισπανία	6,570	8,144	9,350	6,118	6,396
Σουηδία	1,264	3,705	6,241	14,273	5,485
Ηνωμένο Βασίλειο	19,023	16,510	10,300	22,030	30,053
Υπολ. Δυτ. Ευρώπη	2,940	2,950	4,725	4,705	5,963
Γιβραλτάρ	27	40	1	1	1
Ισλανδία	-1	8	-1	4	4
Νορβηγία	597	2,003	623	2,100	3,424
Ελβετία	2,317	899	4,104	2,600	2,634
Βορ. Αμερική	53,859	48,561	57,202	71,634	91,310
Καναδάς	5,238	4,907	7,299	10,788	6,681
Η.Π.Α.	48,623	43,534	49,903	60,846	84,629
Άλλες Ανεπτ. Χώρες	7,281	6,252	8,073	15,853	11,536
Αυστραλία	5,377	3,012	3,881	14,251	6,043
Ιαπωνία	155	590	442	1,520	2,015
Ισπανία	375	210	885	41	220
Ν. Ζηλανδία	1,474	2,469	2,524	2,509	2,928
Ν. Αφρική	-119	19	305	327	330

Πηγή: Δ. Βασιλαντωνάκης (1997)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αμπατζόπουλος Σ. (1998), *«Ο Ο.Π.Ε. και η παγκοσμιοποίηση της αγοράς»*, περιοδικό Εξαγωγές-Ζητήσεις, 13 Μαρτίου.
- Βασιλαντωνάκης Δ. (1997), *«Επενδυτική ''επιδρομή'' από τις πολυεθνικές...»*, εφημερίδα Κέρδος, 21 Σεπτεμβρίου, σελ.12-13.
- Ε.Κ.Ο.Μ.Ε. (1998), *«Κράτος και παγκοσμιοποίηση»*, Φεβρουάριος.
- Η Καθημερινή (1997), *«Οι πολυεθνικές, πέρα από το καλό και το κακό...»*, 7 Δεκεμβρίου.
- Καϊμάκης Ν. (1998), *«Παγκοσμιοποίηση: ο θρίαμβος του κεφαλαίου»*, Η Αυγή, 9 Αυγούστου.
- Cassen B. (1998), *«Η ψευτο-πανάκεια της εμπορικής επέκτασης»*. Το εν λόγω κείμενο αποτελεί

ΠΙΝΑΚΑΣ 4					
ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (σε εκατ. δολάρια)					
Περιοχή/Οικονομία	1985-1990	1993	1994	1995	1996
	(ετήσιος μέσος)				
Κόσμος	156,578	239,050	251,117	338,729	346,824
Ανεπτυγμένες Χώρες	145,005	204,818	209,726	291,271	294,732
Δυτική Ευρώπη	86,589	106,239	125,306	163,822	176,191
Ευρωπαϊκή Ένωση	80,285	96,596	112,836	149,118	160,372
Αυστρία	597	1,485	1,203	1,046	1,410
Βέλγιο & Λουξεμβούργο	3,564	4,904	1,371	11,399	8,993
Δανία	975	1,373	4,162	2,969	2,510
Φινλανδία	1,780	1,401	4,354	1,678	3,538
Γαλλία	14,279	20,605	22,801	18,734	25,186
Γερμανία	12,858	152,280	16,690	34,890	28,652
Ελλάδα	-	28	-4	-6	6
Ιρλανδία	340	220	436	820	493
Ιταλία	3,424	9,271	5,639	6,925	5,866
Ολλανδία	8,810	12,258	17,186	13,250	19,984
Πορτογαλία	57	147	287	885	770
Ισπανία	1,267	2,652	3,831	3,635	4,629
Σουηδία	7,157	1,471	6,596	10,733	4,847
Ηνωμένο Βασίλειο	25,177	25,520	29,200	42,300	53,499
Υπολ. Λιτική Ευρώπη	6,304	9,543	12,470	14,704	15,809
Γιβραλτάρ	-	-	-	-	-
Ισλανδία	3	3	3	5	4
Νορβηγία	1,264	877	1,628	2,847	5,320
Ελβετία	5,037	8,763	10,839	11,851	10,484
Β. Αμερική	35,442	80,662	58,454	98,690	92,445
Καναδάς	4,846	5,825	7,447	5,761	7,543
Η.Π.Α.	21,598	74,837	51,007	92,929	84,902
Λλλες Αναπτυγμ. Χώρες	31,975	17,917	25,985	28,709	25,103
Αυστραλία	3,144	1,700	5,243	4,092	1,343
Ιαπωνία	78	736	735	671	762
Ιαπωνία	27,812	13,830	19,090	22,510	23,440
Νέα Ζηλανδία	867	1,300	1,571	924	-157
Ν. Αφρική	77	283	327	582	718

Πηγή: Α. Βασιλαντωνάκης (1997)

μέρος ευρύτερου αφιερώματος στη Le Monde diplomatique (ελληνική έκδοση), με γενικό τίτλο: «Σενάρια για την παγκοσμιοποίηση», Φεβρουάριος, τεύχος 13.

- Κυρκιλής Δ. (1998), *«Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και ο Αναπτυσσόμενος Κόσμος»*, περιοδικό Αγορά Χωρίς Σύνορα, Μάρτιος-Απρίλιος-Μάϊος, τόμος 3, τεύχος 4.
- Μηλιός Γ. (1997), *Θεωρίες για τον παγκόσμιο καπιταλισμό*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Νικολόπουλος Ι.Η. (1997), *«Οι άμεσες διεθνείς επενδύσεις και οι επιπτώσεις τους στην απασχόληση»*. Εισήγηση στο Συνέδριο που διοργάνωσε το Πάντειο Πανεπιστήμιο στο διάστημα 10-12 Νοεμβρίου, με γενικό τίτλο: *«Η κοινωνία των 2/3»*.

Το βιοτικό επίπεδο και το όριο φτώχειας στην Αλβανία

Επιμέλεια: ***Γιώργος Κολλιάς***

Το Ινστιτούτο Εργασίας των Ανεξάρτητων Συνδικάτων Αλβανίας πραγματοποίησε μελέτη με θέμα: «Το βιοτικό επίπεδο και το όριο φτώχειας στην Αλβανία». Τον συντονισμό της μελέτης είχε ο καθηγητής Στατιστικής του Πανεπιστημίου των Τιράνων Ηλίας Τέλιος και επιστημονικός διευθυντής του Ινστιτούτου. Η μελέτη, αποτελείται από έξι κεφάλαια και είναι η πρώτη στην Αλβανία που εκπονήθηκε στο συγκεκριμένο θεματικό πεδίο. Από την άποψη αυτή διατηρεί στο ακέραιο το ενδιαφέρον του κάθε ερευνητή που επιθυμεί να προσεγγίσει την αλβανική πραγματικότητα από τη σκοπιά των συνθηκών και των όρων διαβίωσης του πληθυσμού στη χώρα.

Το πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάζει τη μεθοδολογία της έρευνας και των στατιστικών δεικτών που χρησιμοποιούνται για την εμπειρική ανάλυση του βιοτικού επιπέδου καθώς επίσης και το ρόλο των κοινωνικών συνομιλητών (εργαζομένων, εργοδοτών και του κράτους) στις συνθήκες της οικονομίας της αγοράς.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιγράφει τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού στη περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από το κομμουνιστικό κόμμα επικεντρώνοντας ιδιαίτερα στη περίοδο της δεκαετίας του '80, όπου ως αποτέλεσμα της οικονομικής πολιτικής διαπιστώνεται η μείωση του πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών ιδιαίτερα όσων εργάζονται στο συνεταιριστικό τομέα της οικονομίας.

Το τρίτο κεφάλαιο καταγράφει τις εξελίξεις στη δεκαετία του 1990 κάνοντας αναφορά στις προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν τα συνδικάτα σε συνθήκες διεύρυνσης της φτώχειας στην οικονομία της αγοράς.

Το τέταρτο κεφάλαιο υπολογίζει το όριο φτώχειας στην Αλβανία την έκταση και τις διαστάσεις του φαινομένου με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή έτσι όπως είχε διαμορφωθεί το Μάρτιο του 1998. Επιπλέον, καταγράφονται οι τάσεις του κατώτατου μισθού τα τελευταία χρόνια ο οποίος καθορίζεται από τη κυβέρνηση έπειτα από γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου Εργασίας με τριμερή συμμετοχή των εργαζομένων των εργοδοτών και του κράτους.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στο επίπεδο διαβίωσης των συνταξιούχων παραθέτοντας στοιχεία για τη σχέση συνταξιούχων προς ασφαλισμένους, το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών με βάση εκκίνησης το έτος 1990.

Το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο επικεντρώνεται σε σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη βελτίωση των συνθηκών και όρων διαβίωσης του πληθυσμού για την αντιμετώπιση της κοινωνικής και οικονομικής κρίσης, που μαστίζει τη γείτονα χώρα.

Συνοπτικά τα **βασικά συμπεράσματα** της μελέτης επικεντρώνονται στα παρακάτω.

1. Η φτώχεια στην Αλβανία αποτελεί μία πραγματικότητα για ένα πολύ σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού το οποίο βρίσκεται κάτω από το επίσημο όριο φτώχειας. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο μέσος μισθός και η μέση σύνταξη αντιστοιχούν περίπου στο 50% του ορίου φτώχειας για κάθε εργαζόμενο.
2. Οι εκτιμήσεις που γίνονται αναφέρουν ότι τα 3/4 του πληθυσμού ζουν κάτω από το όριο φτώχειας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο δείκτης του ορίου φτώχειας στην Αλβανία είναι πολύ χαμηλότερος του αντίστοιχου στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αντιληφθεί κανείς το μέγεθος του προβλήματος.
3. Στην Αλβανία ο εργαζόμενος δαπανά το 80% του μισθού για βασικά είδη διατροφής, ενώ στην Ευρώπη το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνά το 14-15%.

Η μελέτη καταλήγει σε μια σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας εντάσσοντας τα μέτρα που προτείνει σε μια αναπτυξιακή λογική με τις ακόλουθες προτεραιότητες.

- Ύπαρξη προγραμματισμένης ανάπτυξης της οικονομίας και όχι ανεξέλεγκτη λειτουργία των νόμων της αγοράς.
- Ανάληψη ουσιαστικού ρόλου από το κράτος για στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, μέσα από συγκεκριμένες δράσεις ώστε να μην περιορίζεται σε παθητικό θεατή των οικονομικών διαδικασιών.
- Ύπαρξη στρατηγικής δημογραφικής ανάπτυξης της χώρας
- Σχεδιασμός πολιτικών και υλοποίηση δράσεων για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ρεύματος προς άλλες χώρες.
- Συμβολή της νομοθεσίας για την προστασία των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων καθώς και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού.

Το Ινστιτούτο Εργασίας των Ανεξάρτητων Συνδικάτων της Αλβανίας, προκειμένου να στηρίξει επιστημονικά τη δράση των αλβανικών συνδικάτων θα προσανατολίσει μελλοντικά τη δράση του στη μελέτη της αγοράς εργασίας της Αλβανίας για την υποβολή τεκμηριωμένων προτάσεων από τη μεριά του συνδικαλιστικού κινήματος, στη κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων και υπεράσπισης των δικαιωμάτων τους.

Ετήσια έκθεση 1998 για την Ελλάδα

της *Ευαγγελία Σουμέλη*

Όπως είχε ήδη διαφανεί κατά το 1997 (1997, eiroar14), το 1998 υπήρξε περαιτέρω άνοδος των κοινωνικών εντάσεων και όξυνση των διαφωνιών μεταξύ των κοινωνικών συνομιλητών στα θέματα των εργασιακών σχέσεων. Η κύρια αιτία αυτής της εξέλιξης αναφέρεται, στην οικονομική πολιτική, και στις διαρθρωτικές αλλαγές στην αγορά εργασίας.

Γενική Κατάσταση

Κατά το 1998 συνεχίστηκε η διαδικασία ονομαστικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας: ο πληθωρισμός μειώθηκε στο 4,5% έναντι 5,4% κατά το 1997, δηλαδή στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας 25ετίας, παρά την υποτίμηση της δραχμής στις αρχές του 1998 κατά 15% περίπου (ενώ σε πολλές περιπτώσεις η υποτίμηση του νομίσματος συνοδεύεται από επιτάχυνση του πληθωρισμού). Σημαντική πρόοδος πραγματοποιήθηκε και σε ότι αφορά το δημόσιο έλλειμμα το οποίο έφτασε στο -2,7% έναντι -4% το 1997 και -16% το 1990. Μετά από αυτές τις εξελίξεις, και εφόσον συνεχιστεί η βελτίωση των ονομαστικών κριτηρίων, αυξάνεται σημαντικά η πιθανότητα συμμετοχής της Ελλάδας στην ΟΝΕ την 1η Ιανουαρίου του 2001. Επίσης, αξιοσημείωτη πρόοδος επιτελέστηκε σε ότι αφορά την παραγωγή: το ΑΕΠ αυξήθηκε το 1998 κατά 3% ενώ για το 1999 αναμένεται και πάλι αύξηση της ίδιας τάξης μεγέθους.

Ωστόσο, η ανεργία στην Ελλάδα παρουσιάζει μακροχρόνια αυξητική τάση και το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σήμερα σε 10,1%. Αν και κατά το τελευταίο έτος το ποσοστό ανεργίας παρουσίασε ελαφρά μείωση (1997=10,3%), η εν λόγω βελτίωση δεν οφείλεται σε αύξηση της απασχόλησης,

**Οι παραπομπές του κειμένου μπορούν να αναζητηθούν στην Ελληνική γλώσσα στην ηλεκτρονική σελίδα του Ερωπαϊκου Παρατηρητηρίου Εργασιακών σχέσεων (http: www.eiro.purofound....*

αλλά σε μείωση του εργατικού δυναμικού, και πιο συγκεκριμένα στην αύξηση του αριθμού των αποθαρρυμένων ανέργων. Ανησυχητικές διαστάσεις λαμβάνει εξάλλου το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας, η οποία ανέρχεται περίπου σε 50% της συνολικής ανεργίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανεργία διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, παρά την θεαματική πτώση στο πραγματικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά τα τελευταία δώδεκα έτη. Ο μέσος μισθός στην Ελλάδα, σήμερα, έχει την αγοραστική δύναμη που είχε και στις αρχές της δεκαετίας του '80.

Η διατήρηση των πραγματικών εισοδημάτων των εργαζομένων σε επίπεδα που δεν αντιστοιχούν στα καταναλωτικά πρότυπα της σύγχρονης Ελλάδας, σε συνδυασμό με την διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, και τις απόπειρες της κυβέρνησης να καταστήσει την αγορά εργασίας περισσότερο ευέλικτη, έχουν οδηγήσει σε μια περαιτέρω άνοδο των εντάσεων στον τομέα των εργασιακών σχέσεων.

Η συλλογική διαπραγμάτευση στην Ελλάδα, παραμένει κατά κανόνα συγκεντροποιημένη (1997, eiroar14), ενώ όσον αφορά την νέα ΕΓΣΣΕ, υπογράφηκε στις 18 Μαίου, και παρά τις αντίθετες εκτιμήσεις, θα ισχύσει για δύο χρόνια (GR9805171n).

Τα κυριότερα ζητήματα

Τα κυριότερα ζητήματα είναι τρία: Πρώτον, οι ιδιωτικοποιήσεις, δεύτερον, η επιβολή ευελιξιών στην αγορά εργασίας και η μετατροπή του θεσμικού πλαισίου των εργασιακών σχέσεων, είτε με διάλογο, είτε με μονομερείς αποφάσεις της κυβέρνησης, και τρίτον, η οικονομική πολιτική που διατηρεί την αγοραστική δύναμη των εισοδημάτων των εργαζομένων σε στάσιμα επίπεδα. Στα ζητήματα αυτά αναφερόταν το βασικό διεκδικητικό πλαίσιο των συνδικάτων, τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου τομέα στην μεγαλύτερη γενική απεργία των τελευταίων ετών που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1998 (GR9804169n).

Όσον αφορά την διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων, αυτή ξεκίνησε με την ανακοίνωση της κυβέρνησης τον Μάιο του '98 για την πώληση της Ιονικής Τράπεζας (GR9805170f). Η απόφαση αυτή θεωρήθηκε από τα συνδικάτα ως το πρώτο στάδιο εφαρμογής του προγράμματος διαρθρωτικής προσαρμογής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προκάλεσε έντονες απεργιακές κινητοποιήσεις (GR9805172n). Απεργίες ενάντια στην επιτάχυνση της φιλελευθεροποίησης και της ιδιωτικοποίησης πραγματοποίησαν και συνδικάτα σε πολλούς τομείς των μεταφορών όπως, στους σιδηροδρόμους (GR9812105n) και στην ακτοπλοΐα (GR9804168n).

Σχετικά με την επιβολή ευελιξιών στην αγορά εργασίας και την μετατροπή του θεσμικού πλαισίου των εργασιακών σχέσεων, σύμφωνα με την κυβέρνηση αποτελούν αναγκαία μέτρα για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των αγορών στην ελληνική οικονομία και για την ισότιμη ένταξη και συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το 1998 ξεκίνησε μέσα σε κλίμα έντονης αντιπαράθεσης με κύρια αφορμή την προσπάθεια της κυβέρνησης να αλλάξει το καθεστώς των εργασιακών σχέσεων στις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ) χωρίς να έχει προηγηθεί συλλογική διαπραγμάτευση. Τα περισσότερα συνδικάτα τάχθηκαν ενάντια στην επιχειρούμενη αυτή αλλαγή, με βασικό επιχείρημα ότι η κυβέρνηση επιχειρεί την τροποποίηση εκείνης της διάταξης που κατοχυρώνει τη Δημοκρατία στους χώρους εργασίας και τις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις σαν μέσο επίλυσης των συλλογικών διαφορών (GR9801150n). Η ψήφιση σχετικού νόμου τον Φεβρουάριο του 1998, η απόφαση τον ίδιο μήνα για την άμεση υλοποίηση των σχετικών μέτρων (GR9802155f), καθώς και η ψήφιση από την Βουλή τον Απρίλιο του 1998, του νόμου που θα ρυθμίζει στο εξής τις εργασιακές σχέσεις στην Ολυμπιακή Αεροπορία (GR9804166f), συνέλαβε στην ακόμη μεγαλύτερη αντίθεση των συνδικάτων. Η ένταση ωστόσο μεταξύ των κοινωνικών συνομιλητών κορυφώθηκε τον Αύγουστο του 1998 με την ψήφιση, παρά τις αντιρρήσεις, τόσο των εργοδοτών και των συνδικάτων, όσο και των πολιτικών κομμάτων, του πολυσυζητημένου νομοσχεδίου για την "Ρύθμιση εργασιακών σχέσεων και άλλες διατάξεις" το οποίο επιχειρεί να μεταρρυθμίσει τις εργασιακές σχέσεις, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα (GR9808187n). Εκτός από τις διαφορετικές τοποθετήσεις επί του νομοσχεδίου, που διατύπωσαν οι κοινωνικοί συνομιλητές, τόσο στο πλαίσιο συζήτησης του νομοσχεδίου στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) (GR9807181f), όσο

και ο καθένας τους ξεχωριστά (GR9808185f), το κύριο σημείο διαφωνίας μεταξύ τους αφορά στο μέγεθος της ευελιξίας που προωθείται μέσα από τον νόμο. Τα μεν συνδικάτα θεωρούν ότι αυξάνεται η ευελιξία στην εργασία με αρνητικές προεκτάσεις στο περιεχόμενο της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων, οι δε εργοδοτικές οργανώσεις θεωρούν ότι ο νόμος δεν περιέχει ουσιαστικά μέτρα αύξησης της ευελιξίας που θα ευνοήσει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και της απασχόλησης, και σε πολλές περιπτώσεις ζητούν επίμονα, μέτρα για μεγαλύτερη ευελιξία (GR9803162n).

Όσον αφορά την οικονομική πολιτική, αποτελεί διαρκώς σημείο τριβής μεταξύ των κοινωνικών συνομιλητών, κάτι που έγινε σαφές και στα πλαίσια της υποτίμησης της δραχμής τον Ιανουάριο του 1998, αλλά και στα πλαίσια της επικείμενης ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Σχετικά με την υποτίμηση της δραχμής, τόσο η κυβέρνηση όσο και η εργοδοτική πλευρά θεωρούν ότι οι παρεμβάσεις ευέλικτου χαρακτήρα στις εργασιακές σχέσεις και στην κοινωνική ασφάλιση αποτελούν μέτρα υποστήριξης της δραχμής προς την σωστή κατεύθυνση. Τα συνδικάτα αντιθέτως, έχουν καταστήσει σαφές ότι την υποτίμηση της δραχμής θα πρέπει να συνοδεύσει ένα μείγμα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που θα θωρακίζει το εθνικό νόμισμα με την ανάπτυξη της οικονομίας και όχι με την περαιτέρω υποβάθμιση της εργασίας (GR9803161f). Σύμφωνα με την ΓΣΕΕ, με την διετή ΕΓΣΣΕ (GR9805171n) τα συνδικάτα απέδειξαν ότι στηρίζουν την πολιτική της σταθεροποίησης της οικονομίας παρά τις αρνητικές επιπτώσεις στους μισθωτούς. Θεωρούν ωστόσο, ότι η οικονομική πολιτική θα πρέπει στο εξής να επιχειρήσει την αναδιανομή του εισοδήματος σε όφελος της εργασίας και ότι θα πρέπει να υπάρξει μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών των εργαζομένων (GR9810195f). Η άποψη αυτή ενισχύεται και από την μελέτη του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ για τις επιπτώσεις που θα έχει στους μισθούς και την ανεργία η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ, μελέτη η οποία αποτελεί την πρώτη απόπειρα στην Ελλάδα να περιγραφεί η εξέλιξη των μισθών και της ανεργίας μέσα στο μακροοικονομικό πλαίσιο σταθερότητας της ΟΝΕ (GR9812101f). Η γενική απεργία τον Δεκέμβριο του 1998 (9812103n),



έγινε μεταξύ άλλων ενάντια στο περιεχόμενο της οικονομικής πολιτικής.

Η εφαρμογή των 35 ωρών εργασίας την εβδομάδα χωρίς μείωση των αποδοχών, ενώ παραμένει ένα από τα βασικά αιτήματα των συνδικάτων, δεν απασχόλησε τους κοινωνικούς συνομιλητές όσο κατά το 1997. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτη η υπογραφή της πρώτης συμφωνίας σε επιχειρησιακό επίπεδο για την εφαρμογή του σχετικού μέτρου τον Σεπτέμβριο του 1998 (GR9810197n).

Η διατήρηση του ποσοστού ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, προβλημάτισε για άλλη μια χρονιά, τόσο την κυβέρνηση όσο και τους υπόλοιπους κοινωνικούς συνομιλητές και πυροδότησε συχνά έναν διάλογο γύρω από την ανάγκη να βρεθούν λύσεις. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση, που παρουσιάσθηκε τον Μάρτιο του 1998 (9804165f) από την ελληνική κυβέρνηση,

αφενός μεν έθεσε τους στόχους για την αύξηση της απασχόλησης και την αποκλιμάκωση της ανεργίας κατά τα επόμενα έτη, αφετέρου δε, απετέλεσε σε μεγάλο βαθμό πυρήνα διαφωνίας με τους εργοδότες και τους εργαζόμενους. Η οξύτερη κριτική αφορά στο γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του Σχεδίου παραθέτει ήδη εφαρμοζόμενες πολιτικές για την απασχόληση, ενώ περιέχει και ορισμένα κρίσιμα επίδικα αντικείμενα όπως η μείωση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, τα Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης και η διευθέτηση του χρόνου εργασίας, για τα οποία η διαφωνία μεταξύ των κοινωνικών συνομιλητών είναι δεδομένη. Εκτός από τις αντιδράσεις των κοινωνικών συνομιλητών, η εφαρμοζόμενη πολιτική για την απασχόληση οδήγησε στην περαιτέρω άνοδο των κοινωνικών εντάσεων, δημιουργώντας εστίες αντίδρασης εκτός του συνδικαλιστικού κινήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, η ίδρυση, οργάνωση, και κινητοποίηση του πρώτου σωματείου ανέργων στην Ελλάδα (GR9802154f), μοναδική πρωτοβουλία για τα ελληνικά δεδομένα, η οποία ενδέχεται να δώσει μεγαλύτερη ώθηση στην δημιουργία κινήματος ανέργων στην Ελλάδα και την διαμόρφωση αιτημάτων και συγκεκριμένων δράσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς και η απεργία διαρκείας που πραγματοποίησαν οι αλλοδαποί εργαζόμενοι τον Μάιο του 1998 (Νομός Μαγνησίας) (GR 9806176n), με βασικό αίτημα τις καλύτερες αμοιβές και συνθήκες απασχόλησης.

Μέσα στο κλίμα που κυριάρχησε κατά το 1998, είναι ιδιαίτερα αισιόδοξα τα αποτελέσματα του απολογισμού έργου του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ) σύμφωνα με τα οποία, στην δεκαετία του 1990 η ενδυνάμωση των ελεύθερων διαπραγματεύσεων ενισχύθηκε σημαντικά από το έργο του ΟΜΕΔ και την εμπιστοσύνη που καλλιέργησε το νομικό πλαίσιο στην ευθύνη των εργοδοτών και των εργαζομένων, με αποτέλεσμα την μείωση των διαιτητικών αποφάσεων και την αύξηση του αριθμού των συλλογικών συμβάσεων (GR9812102f).

Άλλα θέματα

Σχετικά με την εκπροσώπηση των εργαζομένων σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο και ειδικότερα σε ότι αφορά την σύσταση και λειτουργία των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων των Εργαζομένων (ΕΣΕ), αξίζει να σημειωθεί ότι παρά την επικύρωση από την Ελλάδα της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας (GR9704111n), ίδιος ο θεσμός έχει υποτιμηθεί στην πράξη τόσο από του εργαζόμενους όσο και από τους εργοδότες. Ως αποτέλεσμα αυτής της δυσκαμψίας στην πράξη, η επίπτωση των ΕΣΕ στο σύστημα των εργασιακών σχέσεων είναι ουσιαστικά περιορισμένη ή ακόμη και ανύπαρκτη (GR9806173cs).

Η αποτυχία του θεσμού στην πράξη, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε μία γενικότερη αδυναμία λειτουργίας των θεσμών συμμετοχής στην Ελλάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του φαινομένου αυτού, αποτελεί και η συμμετοχή των εργαζομένων στα ΔΣ των επιχειρήσεων, η οποία, είτε με την μορφή ενός δυϊκού μοντέλου, είτε με την μορφή ενός μονιστικού μοντέλου συμμετοχής, είναι ανύπαρκτη στον ιδιωτικό τομέα και περιορίζεται αποκλειστικά στις επιχειρήσεις του δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας (GR9808184cs).

Μία αξιοσημείωτη αλλαγή που επήλθε κατά το 1998, καθώς και ιδιαίτερα ξεχωριστή για τα ελληνικά δεδομένα, είναι η πρωτοβουλία που επέδειξαν τα συνδικάτα σε θέματα, κυρίως θεσμικά, για τα οποία μέχρι σήμερα δεν είχαν δείξει έντονο ενδιαφέρον.

Από αυτά, τα σημαντικότερα αφορούν στην βελτίωση, τόσο των συνθηκών εργασίας, όσο και των συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν: η σειρά μέτρων που προτάθηκαν από την ΓΣΕΕ για την άμεση αντιμετώπιση των εργατικών ατυχημάτων στην Ελλάδα (GR9801149F), η ημερίδα που οργάνωσε η ΑΔΕΔΥ με θέμα την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων στο Δημόσιο (GR9810194F), και η μελέτη του Εργατικού Κέντρου Αθήνας για τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των εργαζομένων στην Αθήνα (GR9810196F).

Άλλα θέματα αφορούν στην εκπροσώπηση και συμμετοχή των γυναικών στα συνδικαλιστικά όργανα (GR9802157N), στην ανεξαρτησία των συνδικάτων από την κρατική παρέμβαση (GR9803160F), στην αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ταμείων (GR9803163N), και στην πρόταση του ΗΣΑΠ για την δημιουργία ενός ενιαίου φορέα εκμετάλλευσης των ηλεκτρικών σιδηροδρόμων Αττικής.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34